

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLÂNLAMASI
VE EKONOMİSİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**İMAM HATİP LİSELERİNDE DİSİPLİN CEZASI ALMIŞ
ÖĞRENCİLER ÜZERİNE İNCELEME**

AHMET SARIKAYA

DENİZLİ-2020

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI
VE EKONOMİSİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSAN PROJESİ**

**İMAM HATİP LİSELERİNDE DİSİPLİN CEZASI ALMIŞ
ÖĞRENCİLER ÜZERİNE İNCELEME**

Ahmet SARIKAYA

Danışman

Doç. Dr. Funda NAYİR

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftişi Plânlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Öğrencisi Ahmet SARIKAYA tarafından “İmam Hatip Liselerinde Disiplin Cezası Almış Öğrenciler Üzerine İnceleme” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından “Tezsiz Yüksek Lisans Projesi” olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Funda NAYİR

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada, tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ahmet SARIKAYA

TEŞEKKÜR

Pamukkale Üniversitesi Tezsiz Yüksek Lisans Programı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Plânlaması ve Ekonomisi eğitimim boyunca Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN'e ve araştırmanın her aşamasında bilgi ve deneyimlerini bizimle paylaşan, görüş ve önerileriyle yönlendiren değerli danışman hocam Doç. Dr. Funda NAYİR'a teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Derslerim ve araŐtırmam boyunca her türlü destek ve yardımlarını esirgemeyen eŐim Güzide Sarıkaya'ya ve araştırma verilerinin toplanması aşamasında her türlü yardımı sağlayan okul yöneticilerine teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ahmet SARIKAYA

ÖZET

İmam Hatip Liselerinde Disiplin Cezası Almış Öğrenciler Üzerine İnceleme

SARIKAYA, Ahmet

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,
Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Proje Danışmanı: Doç. Dr. Funda NAYİR
Mayıs 2020, 46 Sayfa

Bu araştırmada, Denizli ilinde imam hatip liselerinde disiplin cezası alan öğrenciler üzerine inceleme ve bu inceleme sonucunda disiplin cezasının öğrencide oluşturduğu duygu ve düşüncelerinin, arkadaşlarının ve ailelerin öğrencilere yaklaşımlarını göz önünde bulundurarak, istenmeyen davranışın kaldırılmasında ve istenilen davranışların kazandırılmasını sağlayıp sağlamadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada nitel bir durum araştırması planlanmış ve çalışma grubu olarak Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerindeki imam hatip liselerinde öğrenim gören ve bu okullarda 2018-2019 öğretim yılında disiplin cezası almış öğrenciler olarak belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesi için betimsel analiz tekniğinin kullanılmıştır. Çalışma için yapılacak araştırmada veri toplama aracı olarak disiplin cezası alan 12 öğrenci ile yapılacak görüşmedir. Bunun için hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmada şu sonuçlar elde edilmiştir: Disiplin cezası istenmeyen davranışın tekrardan sergilenmemesinde öğrencilerin tamamına yakınında etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin istenmeyen davranışları sergilememe nedenlerinde ise bir üst cezayı alma korkusu, ailesinin tepkisinden çekinme ve siciline işleme düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Disiplin cezalarının öğrencilerin okul içerisinde ve dışarısında kural olarak benimseyip olumlu davranış göstermede yetersiz olduğu görülmektedir. Ancak disiplin cezası sonrasında öğrencilerle yapılan rehberlik faaliyetleri kapsamındaki yönlendirmeler, ailelerin yapıcı yaklaşımları öğrencinin hatalarına daha objektif bakmasında, kuralları benimseyerek olumlu davranış göstermede daha istekli olmasında etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda okullarda öğrencilere belirli aralıklarla okul kuralları hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır. Olumsuz davranışın cezalandırılmasının yanı sıra olumlu davranışlar pekiştirilmelidir. Ailelerin öğrenci üzerinde etkisi görüldüğünden ailelerle işbirliğine gidilerek olumsuz davranışlara karşı önleyici çalışmalar yapılmalıdır. Disiplin cezaları öğretmenlerin görüşlerinin yanı sıra

öğrencilerinde görüşleri göz önüne alınarak geleneksel disiplin yaklaşım ve modelleri yerine günümüzde geçerliliği daha yüksek olan disiplin yaklaşımları ve modelleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Disiplin, eğitimde disiplin, disiplin cezaları, imam hatip lisesi

ABSTRACT

An Analysis on Students Subjected to Disciplinary Actions in Imam Hatip High Schools

SARIKAYA, Ahmet

Non-Thesis Master's Project, Department of Educational Sciences,
Educational Administration Supervision Planning and Economics Department
Project Advisor: Assoc. Doc. Dr. Funda NAYİR
May 2020, 46 Pages

The aim of the study is to present an analysis on students subjected to disciplinary actions in Imam Hatip High Schools in the province of Denizli and to present whether disciplinary actions were effective in eliminating undesirable behaviors and achieving terminal behaviors by considering students' feelings and opinions towards disciplinary actions and attitudes of their friends and parents towards students. A qualitative case study was used in the research and the students who were studying in Imam Hatip High Schools in Merkezefendi and Pamukkale districts of the province of Denizli and subjected to disciplinary actions in these schools in the 2018-2019 school year were formed the study group. Descriptive analysis method was used to evaluate the data. Interviews with 12 students subjected to disciplinary actions were used as data collection tools. An interview form developed for this purpose was used. The results obtained in this study are as follows: Disciplinary actions have been found to be effective in preventing almost all the students from exhibiting undesirable behaviors for the second time. The main reasons why students avoided exhibiting undesirable behaviors are the fear of being subjected to further disciplinary action, getting reactions from their parents and having a disciplinary record in their disciplinary file. On the other hand, disciplinary actions have been found to be insufficient to encourage students to adopt desirable behaviors inside and outside the school. The results have revealed that guidance provided by the school counselling service and parents' constructive approach in the wake of the disciplinary action have found to be effective in enabling students to reevaluate their mistakes from an objective point of view and become more willing to exhibit desirable behaviors by embracing the code of conducts. As the result of the study, it is suggested that students should be informed periodically about the code of conducts by their schools. In addition to penalizing undesirable behaviors, desirable behaviors should also be reinforced. Given the fact that

parents have influence over students, it is necessary that preventive practices, in collaboration with parents, should be undertaken against undesirable behaviors. Discipline policies need to be revised in the light of the contemporary approaches and methods of discipline having higher validity, instead of the traditional approaches and methods of discipline. In addition, teachers' opinions, as well as students' opinions, should be taken into account.

Keywords: Discipline, discipline in education, disciplinary actions, imam hatip high school

İÇİNDEKİLER

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Kuramsal Çerçeve	6
2.1.1. Disiplin Kavramı.....	6
2.1.2. Disiplin Modelleri	7
2.1.2.1. Davranışçı model (Skinner).	8
2.1.2.2. Canter modeli (savunmacı disiplin modeli).....	8
2.1.2.3. Glasser modeli(gerçeklik terapisi modeli).	8
2.1.2.4. Önleyici disiplin modeli.....	8
2.1.2.5. Ginnot modeli.	9
2.1.3. Disiplin Yaklaşımları	9
2.1.3.1. Geleneksel disiplin.....	9
2.1.3.2. Pozitif disiplin.....	10
2.1.3.3. Onarıcı Disiplin.....	10
2.1.4. Eğitim Kurumlarında Disiplin	10
2.1.5. Disiplin Mevzuatı.....	11

2.1.6. Disiplin Cezası	12
2.1.7. Okullarda Disiplin Cezasını Gerektiren Davranışlar	14
2.1.8. Okullarda Uygulanan Yaptırımlar	14
2.1.9. İmam Hatip Okullarının Tarihsel Süreci.....	15
2.1.10. Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde İmam Hatip Liselerinin Yeri	15
2.1.11. İmam Hatip Liselerinin Müfredatları Ve Ders Programları	16
2.2. İlgili Araştırmalar (Alan Yazın).....	18
3. YÖNTEM.....	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	23
3.3. Verilerin Toplanması	25
3.4. Verilerin Analizi.....	26
4. BULGULAR.....	27
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	27
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	27
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	28
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	29
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	30
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	31
5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	34
5.1. Tartışma	34
5.2. Sonuç.....	36
5.3. Öneriler	38
KAYNAKÇA.....	39
EKLER.....	43
Ek 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	43
Ek 2. Anket Uygulama İzni.....	45
ÖZGEÇMİŞ	46

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. <i>Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Programı</i>	17
Tablo 3.1. <i>Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler</i>	24
Tablo 4.1. <i>Katılımcıların Disiplin Cezasını Hak Edip Etmediklerine İlişkin Görüşleri</i>	27
Tablo 4.2. <i>Katılımcıların Disiplin Cezası Sonrası Hissettikleri Duygularına İlişkin Görüşleri</i>	28
Tablo 4.3. <i>Katılımcıların Disiplin Cezası Sonrası Ailelerinden Ve Arkadaş Çevresinden Aldığı Tepkilerine İlişkin Görüşleri</i>	29
Tablo 4.4. <i>Katılımcıların Disiplin Cezasının İstenmeyen Davranışın Ortadan Kaldırılmasındaki Etkisi İle İlgili Görüşleri</i>	30
Tablo 4.5. <i>Disiplin Cezası Okul İçerisinde Ve Okul Dışında İstendik Yönde Davranış Değişikliği Kazanımına İlişkin Görüşleri</i>	32

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

AİHL	: Anadolu İmam Hatip Lisesi
Bkz	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Disiplin Yönetmeliği	: Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
O.Ö.K.Y	: Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın gerekli olduğuna ilişkin öncelikle problem durumu hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra ilgili araştırmanın problem cümlesi belirtilmiştir. Araştırmanın amacı ve önemi üzerinde durularak araştırmada kullanılacak tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Toplumsal ve kültürel değerlerin bireylere aktarılmasında ailenin yanında diğer en önemli kurum okullardır. Günümüz eğitim sistemimizde okullardan toplumsal ve kültürel değerleri kazandırmanın yanı sıra okuyan, araştıran, sorgulayan, yeni düşünce ve fikirler ortaya çıkarabilen, öz denetimi yüksek, kendine güvenen öğrenciler yetiştirmeleri beklenmektedir. Kişilik özellikleri, aile yapıları, kültürel yapıları, sosyo-ekonomik durumları farklı bireylerin bir arada bulunduğu okullarda istendik yönde davranışların meydana getirilebilmesi amacıyla disiplin sistemine ihtiyaç duyulmaktadır.

Disiplin; yasalara, konan kurallara uygun davranış, kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak için alınan önlemlerin tümüdür (Demiray, 1980). Kişiyi öz denetim becerileri kazandırmak amacıyla yapılan eğitimidir (Başaran (1985). Disiplin, kişiyi uymasına gereken kuralların çok daha fazla anlam ifade etmektedir. Kişinin öz denetime sahip olmakla birlikte çevresiyle uyum içerisinde olabilmeyi, aynı amaç ve hedefler doğrultusunda çalışabilmeyi, bir bütünün parçası olabilmeyi amaç edinir (Küçükahmet, 1992: 84).

Eğitimde disiplin; eğitim sistemi tarafından hangi davranışın yapılmasının istendiği, hangi davranışın da yapılmasının istenmediği öğrenciyi öğretilerek öğrencinin davranışları öğrenmesinden sonra gözlem sürecinde öğrenci istendik davranışı yaptığında ödüllendirmek, istenmeyen davranışı sergilediğinden öğrenciyi cezalandırmaktır. Burada disiplinin öncelik amacı istendik davranışı öğrenciyi davranış olarak yerleştirebilmektir. Eğitim ve disiplin aynı anlamda kullanılmaktadır (Sarıtış, 2000).

Okullarda disiplin kavramı cezanın karşılığı olan ve yapılan bir yanlış davranışın karşılığında öğrenciyi verilen yaptırım olarak düşünülüp, istenilmeyen davranışın yapılmasının önlenmesi şeklinde kabul görmektedir. Ancak son yıllardaki eğitim yaklaşımlarında öğrenci merkezli anlayış ve görüşler ön plana çıkmakta ve bu anlayışların felsefeleri eğitim sistemine girmeye ve kabul görmeye başlamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), ortaöğretim kurumlarında meydana gelen disiplin olaylarını önlemek için farklı zamanlarda (1931, 1964, 1967, 1971, 1975, 1978, 1995 ve 2007) çeşitli yönetmelikler yayınlamıştır. Bu yönetmeliğin üçüncü ve dördüncü bölümlerinde disiplin cezalarının neler olduğu, disiplin cezası verilmesine sebep olan davranışların ve fiillerin neler olduğu, cezaları uygulama esasları ve ceza takdirinde dikkat edilecek hususlar, onay ve itirazlar, cezaların uygulanması ile ilgili hususlar yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından (MEB, 2006) okullarda şiddetin önlenmesine yönelik yayınlamış olduğu genelge ile okullarda her geçen gün artan şiddet olaylarının, akran zorbalığının önüne geçebilmek ve öğrencilerin kendilerini daha fazla güvende hissetmesini ve eğitimin amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirebilmek için amacıyla yapılması gereken çalışmaları sıralamıştır.

MEB Ortaöğretim kurumları yönetmeliği 05.09.2019 tarihinde yayınlanan son haliyle disiplin cezaları şunlardır:

“MADDE 163- (1) Öğrencilere, disiplin cezasını gerektiren davranış ve fiillerinin niteliklerine göre;

- a) Kınama,
- b) Okuldan kısa süreli uzaklaştırma,
- c) Okul değiştirme,
- ç) Örgün eğitim dışına çıkarma,

cezalarından biri verilir. Ancak, kınama cezası yerine öğrenci ödül ve disiplin kurulunca Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği kapsamında belirlenen toplum hizmeti çalışmalarından biri de verilebilir. Bu durum e-Okul sistemine işlenmez.

(2) Disipline konu olan olaylar okul öğrenci ödül ve disiplin kurulunda görüşülüp karara bağlandıktan sonra;

- a) Kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezaları okul müdürünün,
 - b) Okul değiştirme cezası, ilçe öğrenci disiplin kurulunun,
 - c) Örgün eğitim dışına çıkarma cezası, il öğrenci disiplin kurulunun,
- Onayından sonra uygulanır.”

Ülkemizde on sekiz milyon öğrenci ve bir milyondan fazla öğretmenin oluşturduğu eğitim sistemimiz Milli eğitim temel kanununda belirtilen amaçlara ulaşma sürecinde kurumlarda disiplin sorunlarıyla karşılaşılması mutlaktır. Karşılaşılan sorunların eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde engel oluşturmaması için ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde belirtilen hususlarda yaptırımlar uygulanabilmektedir. Öğrenci merkezli

eğitim anlayışını benimsediğimiz bu zamanda öğrencilere verilen disiplin cezalarının ğrenci davranışı üzerinde olumlu veya olumsuz hangi etkileri oluşturduğu büyük önem arz etmektedir.

Ortaöğretim kurumlarımız içerisinde yer alan imam hatip liseleri Cumhuriyet Dönemi ile eğitim sistemimiz içerisine girmiştir. Kuruluşundan günümüze kadar sürekli tartışma konusu olan imam hatip okulları niversite giriş sınavında uygulanan katsayı uygulamasıyla kapanma aşamasına gelmiş, akabinde katsayı engelinin kalkması ve 2012 yılında getirilen 4+4+4 eğitim sistemiyle ortaokul kısımları tekrar açılmış ve ğrenci sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi ‘‘İmam hatip liselerinde disiplin cezası alan öğrencilerin disiplin cezalarına yönelik görüşleri nelerdir?’’ sorusu oluşturmaktadır.

1.1.2. Alt Problemler

Araştırma beş alt problemden oluşmaktadır:

1-Öğrencilerin almış oldukları disiplin cezalarını hak edip etmediklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2-Öğrencilerin disiplin cezası sonrasında hangi duygu ve düşünce içerisinde oldukları ile ilgili görüşleri nelerdir?

3- Öğrencilerin disiplin cezaları sonrasında arkadaşlarının ve ailesinin öğrenciye yaklaşımları nasıl olmuştur?

4-Öğrencilerin disiplin cezasının istenmeyen davranışın ortadan kaldırılmasındaki etkisi ile ilgili görüşleri nelerdir?

5- Öğrencilerin disiplin cezası okul içerisinde ve okul dışında istedik yönde davranış değişikliği kazanımına katkı sağlamakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Anadolu İmam Hatip liselerinde disiplin cezalarının ğrenci davranışları üzerinde etkisini incelemektir. Bu kapsamda, disiplin cezasının öğrencide oluşturduğu duygu ve düşüncelerinin, arkadaşlarının ve ailelerin öğrencilere yaklaşımlarını göz önünde bulundurarak, istenmeyen davranışın kaldırılmasını ve istedik davranışların kazandırılmasını sağlayıp sağlamadığı araştırmak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma öncelikle disiplin cezalarının öğrenci davranışları üzerindeki etkisi araştırılacaktır. Bireyin istenmedik davranışlarının istendik davranışlar yönünde değiştirilebilmesi için nasıl bir yol ve yöntem izlenmesi konusunda okul yönetimine ve öğretmenlere, rehber öğretmenlere ve disiplin kurulu üyelerine izlenebilecek yollar hakkında bilgiler sunacaktır. Bu süreçte disiplin cezasından birinci derecede etkilenen öğrencilerin de görüşlerinin alınması, cezaların üzerlerinde oluşturduğu duygu ve düşüncelerin de dikkate alınması çok önemlidir. Elde edilen bilgiler ışığında eğitim öğretim ortamının daha olumlu olması ve başarının artırılması bakımından katkılar sağlayacaktır.

1.4. Varsayımlar

- 1) Disiplin cezası alan öğrenciler yapmış oldukları davranışın yanlış olduğunun farkına varmışlardır.
- 2) Öğrencinin almış olduğu disiplin cezası sonrasında geçen süre bu araştırmanın sorularını yanıtlamak için yeterlidir.
- 3) Öğrenciler görüşme sorularını ciddi ve samimi bir biçimde yanıtlamışlardır.
- 4) Kullanılan görüşme formu (soruları) araştırma için yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, yalnızca Denizli İli Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde yapılmıştır, diğer ilçeleri kapsamamaktadır.

Araştırma, Denizli İli Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan yedi Anadolu İmam Hatip Lisesi ile sınırlı olacaktır.

Araştırma, Anadolu İmam Hatip Liselerinde 2018-2019 öğretim yılında disiplin cezası almış öğrencileri kapsamaktadır

1.6. Tanımlar

Bakanlık: Milli Eğitim Bakanlığı

Ortaöğretim Kurumları: Resmi genel, Anadolu ve meslek liseleridir.

Yönetici: Ortaöğretim kurumlarında görev yapan müdür, müdür başyardımcısı, müdür yardımcısıdır.

Disiplin Cezası: Ortaöğretim kurumları yönetmeliği 163. Maddesinde belirtilen; kınama, okuldan kısa süreli uzaklaştırma, okul değişikliği ve örgün eğitim dışına çıkarma cezalarını ifade etmektedir.

Disiplin Kurulu: Başkanlığını okul müdür başyardımcısı veya müdür yardımcısının yaptığı, eğitim öğretim yılı başında öğretmenler kurulu tarafından gizli oyla seçilen iki öğretmen, onur kurulu öğrenci temsilcisi ve öğrenci velisinden oluşan kuruldur.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde, proje çalışmasının temelini oluşturan kavram ve kuramlar ele alınacaktır. Öncelikle çalışmanın ana kavramlarından biri olan disiplin kavramı, disiplin yaklaşımları ve modelleri, disiplin mevzuatı, imam hatip liseleri üzerinde durulacak, buradan imam hatip lisesinde öğrenim gören öğrencilerin aldıkları disiplin cezalarına geçilecektir. Bölümün sonunda ise imam hatip liselerinde disiplin cezası alan öğrencilerin ceza sonrasındaki süreç incelenecektir.

2.1.1. Disiplin Kavram

Doğası gereği insan toplumsal bir varlıktır. İnsanın, içerisinde bulunduğu toplumsal hayatın beraberinde getirdiği düzen için de yaşayabilmesini sağlayan bir takım kurallar vardır. Toplumda var olan bu kurallar yok ise veya belirli bir kimliğe kavuşmamış ise toplumda kargaşa, huzursuzluk ve anarşi meydana gelecektir (Tezcan, 1997).

İnsanın toplumsal bir yapıya ihtiyacı olduğu gibi, oluşturmuş olduğu toplumsal yapının da bir düzene ihtiyacı vardır. İnsanın ihtiyacı ve zorunluluğu olan toplumsal yapının düzeni de, toplum içerisinde yer alan örgütlerin birbirleri arasındaki ilişki ve uyumun yerine getirilmesiyle gerçekleşir. Var olan toplumlar ve toplumlar içerisindeki örgüt ve kurumlar varoluş amaçlarını gerçekleştirebilmek için mutlaka kurallar koymak zorundadır (Ada ve Ölçüm,2006). Ortaya konan kurallar “Disiplin” kavramı altında toplanır.

Eğitim-Öğretim çerçevesinde ele alınacak olan disiplin kavramı, okullarda eğitim öğretim gören öğrencilerin, okul ve sınıf kurallarına uymama, küfür, şiddet vb. olayları ifade etmek için kullanılmıştır. Okullarda yaşanabilen ve eğitim öğretim sürecini aksatan her olay bir disiplin sorunudur. Çünkü eğitim sisteminin içerisinde aktif olan bireylerin sergilemiş oldukları her bir olumsuz davranış kurumun amaçlarının gerçekleşmesini olumsuz etkilemekte bu da eğitim sisteminin amaçlarına ulaşabilmesini olumsuz etkilemektedir. Kurum içerisinde yer alan öğretmen ile yöneticiler, oluşan veya oluşması muhtemel olan sorunları çözebilmek için disiplin kurallarını işletmeye çalışır (Sarpkaya, 2007).

Latince’de “disciplina” olarak geçen disiplin kavramı öğretilmeye çalışılan konu, öğrenmek anlamında discere’den türemiştir. İlk anlamıyla öğretim konusu veya dalı olarak

kullanılmaktadır. Daha bilinen anlamıyla, davranış kurallarının tamamını ifade etmektedir. Bunlar bir topluluğun (özellikle öğrenci veya asker topluluğunun) üyelerine empoze edilen, ya da insanın bizzat kendisine empoze ettiği bazı kurallardır (Foulquie,1994). Başka bir ifadeyle disiplin; kişinin dışarı ile etkileşim içerisinde olmadan kendi içgüdülerini kontrol altına alma gayreti, istenmeyen davranışın ortadan kalkmasını sağlayan cezaların uygulanması, konmuş olan kuralların kendisi ve kurumun yararı ve sürekliliği için olduğu bilincini oluşturarak kurallara uymada istekliliği kazandırabilmek, bireye yapmış olduğu davranışın iyi, kötü; doğru veya yanlış olduğunu gösterme ve sonrasında gerekli kontrolleri yapma, bir topluluğun kendi oluşturduğu yasalara ve düzene ilişkin tüm kurallara azami derecede uyması olarak tarif edilebilir (Demirtaş ve Güneş,2006).

Türk Dil Kurumu (TDK,2020) tarafından ise disiplin kavramı şöyle tanımlanmıştır: Bir topluluğun, örgütün veya kurumun yasalarına ve düzenle ilgili yazılı ve yazılı olmayan kurallarına hassasiyetle ve özenle uymasudur. Bireylerin içerisinde yaşadıkları toplumsal yapının genel düşünce ve davranışlarına uygun hareket etmeleri amacıyla konan kuralların tamamıdır.

Ada ve Çetin'e (2006) göre disiplin, sistem veya örgüt yöneticileri tarafından konan kuralların öncelikle örgütün üyelerine eğitimle öğretilmesi ve daha sonrasında konmuş olan kurallara uygun davranışlar sergilemesinin sağlanmasıdır. Uygun davranışların sergilenmeye başlamasıyla birlikte kurulan düzenin sürekliliğin kazandırılabilmesi gerekmektedir. Kurulan düzenin sürekliliğinin olabilmesi için kurallara ihtiyaç vardır. Bunlar yazılı ve yazısız kurallar olarak önümüze çıkmakta ve örgütün düzenini, sürekliliğini örgüt üyelerinin birbirleriyle uyumunu sağlamak için disiplin kurallarını oluşturulmaktadır.

Boyacı'ya (2015) göre disiplin, eğitim ve öğretim kurumlarında, öğrencilerden beklenen davranışları kazanmalarını sağlamaya yönelik olarak ortaya koyulan, yönetmeliğe ve düzenlemelere göre davranış sergilemeleridir. Disiplin, öğrenciyi kontrol altına tutmaya çalışmak değil bilakis öğrenciyi istendik davranış kazandırmaktır..

2.1.2. Disiplin Modelleri

Eğitim öğretim süresince okul ve sınıf içerisinde istenmeyen davranışların meydana gelmesi kaçınılmazdır. Okul yönetiminin ve öğretmenin istenmeyen davranışlar karşısında farklı tepkiler verebilmektedirler. Bu süreçte yönetici ve öğretmenlerin yönetim sürecine hâkim olmaları, yapıcı çözümler üretebilmeleri, eğitim psikolojisi açısından

değerlendirebilmeleri için 1960'lı yıllardan günümüze kadar disiplin üzerine yapılan çalışmaları ve disiplin modellerini bilmeleri önemlidir (Küçükahmet, 2007).

2.1.2.1. Davranışçı model (Skinner). Davranışçı modelin kullanımı basit ve hemen sonuç alınmaktadır. Davranışlar herkes için tekdir, sürekli ve nettir. Ancak bu modelde elde edilen sonuçlar uzun süre kalıcı olmayabilir, ödül ortadan kaldırıldığında veya sınırlandırıldığında istenilen davranış gerçekleşmeyebilir. Kişinin kendi kendini nasıl yöneteceğini öğretmede eksik kalabilmektedir (Celep, 2002).

2.1.2.2. Canter modeli (savunmacı disiplin modeli). Davranışçı bir yaklaşım olan bu modelde öğretmenin sınıfta etkin durumda olması gerekmektedir. Öğretmen öğrenciler üzerinde güçlü bir otorite kurmalıdır. Amaç sınıf yönetiminde öğretmenin sınıfta sakin ama otoriter olmasını ve her öğrenciye eşit davranarak hepsinden aynı davranışı göstermelerine beklemektir (Çelik, 2005). Canter Modeli'nin basit olması, öğretim sürecinin çok fazla durdurulmaması, öğrencinin davranışı ile ilgilenmesi üstün yönleri iken davranışın sonucuyla ilgilenilip nedeninin araştırılmaması, öğrenciyi hiçbir şekilde öğrenciyi dikkate almaması, her öğrenciyi aynı özelliklere sahip olarak görmesi ve olumlu pekiştirmelerden ziyade olumsuz davranışı ortadan kaldırmaya odaklanması ise zayıf yönleri olarak görülmektedir (Çerçi,2010).

2.1.2.3. Glasser modeli(gerçeklik terapisi modeli). Gerçeklik Terapisi yaklaşımına göre öğrencinin gereksinimleri ailesi veya okul tarafından karşılanmalıdır. Gereksinimler karşılanmadığında istenmeyen davranışlar meydana gelmektedir (Celep,2002). Öğretmen öğrenciye rehberlik etmeli, istenmeyen davranışın sorumluluğunu alma, davranışlarını kontrol etmesini sağlama, davranışları üzerinde düşünme ve değerlendirme imkânı vermelidir (Burden,1995).

Öğretmen istenmeyen davranışları ortadan kaldırabilmek için öğrencileri sisteme dâhil ederek sınıf toplantıları düzenlemesi, problem ve problemlerin çözümüne ilişkin tartışmaların yapılmasını sağlar. Öğretmen arka planda durarak gerektiğinde müdahale eder, öğrenciye sorumluluk vermeye çalışır (Çelik,2005).

2.1.2.4. Önleyici disiplin modeli. Kounin tarafından geliştirilen bu model yaklaşım“disiplin” ve “dalga etkisi” kavramları üzerine temellendirilir. Sınıfta meydana gelen istenmeyen bir davranış öğretmen tarafından düzeltilindiğinde ortamda bulunan diğer öğrencilerin üzerinde de etkili olduğu görülmüştür. Bu “dalga etkisi” olarak

tanımlanmıştır. Bu etki sayesinde ileride ortaya çıkacak benzer durumlar engellenmiş olacaktır (Sadık,2006). Kounin'e göre etkili bir sınıf yönetimine sahip öğretmenin en önemli özelliği olumsuz davranışlarla baş etmede farkındalık ve aynı anda birden fazla durumun üstesinden gelebilmektir. Bu özelliklere sahip öğretmen öğrencilere görev ve sorumluluklarını öğretmede daha başarılı olmaktadır (Çelik,2005).

2.1.2.5. Ginnot modeli. Kounin'in Önleyici Disiplin Modeline dayanan bu modelin temel amacı öğretmenlere güven ortamının, insancıl ilişkilerin hâkim olduğu verimliliği esas alan bir sınıf ortamının oluşmasında yardımcı olmaktır. Öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimde öğrencinin kişiliğini hedef alacak ifadelerden uzak durur. Yanlış olan davranış üzerinde durur, ben dili kullanımına özen gösterir. Çünkü öğrenci olumlu davranış geliştirebilecek kapasiteye sahiptir ve bu kapasiteyle etkili iletişim birleştiğinde anlamlı öğrenme de gerçekleşecektir (Celep,2002).

Öğrenci ile öğretmen arasında etkili iletişimi vurgulaması, öğrencinin öz denetim kazanmasını sağlaması, kişini kendisine olan algısını geliştirmesi olumlu yönleri iken sorun çözümede kendisine ait bir çözümünün olmaması olumsuz yönleri olarak görülmektedir (Edwards,1997).

2.1.3. Disiplin Yaklaşımları

2.1.3.1. Geleneksel disiplin. Disiplinin bir ceza olarak algılandığı bu disiplin anlayışında disiplin; öğrencinin eğitim öğretim süresince göstermiş olduğu istenmeyen davranışlara okul yöneticilerinin, öğretmen ve velilerin istenmeyen davranışı bastırmaya yönelik tepki göstermesi olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşıma göre disiplin ceza olarak algılandığından istenmeyen davranış ortaya çıktıktan sonra düzeltilmeye çalışılır. Ancak günümüzde ön planda olan çağdaş yaklaşıma göre istenmeyen davranış henüz ortaya çıkmadan önlemler almak esastır (Sarpkaya, 2007).

Uzun yıllardır geleneksel disiplin anlayışıyla hareket eden eğitimciler ve anne babalar, çocukları korkutarak ve baskı altında tutarak kontrol etmeye çalışmışlardır. Uygulanan bu yaklaşım ile istenmeyen davranış bastırılabilmiş olsa bile istendik davranış oluşturmada etkisiz kalmakla birlikte onları gerek zihinsel gerekse duygusal yönden de olumsuz etkilemektedir (Humphreys, 2008).

Tehdit altında olduğunu düşünen çocuk biyolojik dürtüleriyle hareket etmek zorunda kalır. Biyolojik dürtüleriyle hareket eden çocuk hayatta karşılaştığı problemleri

çözmekte zorlanacaktır. Problemlerini çözemeyen çocuk bir süre sonra sadece biyolojik olarak anlık tepkiler verecek ve hayatını sıradanlaştıracaktır (Yusufoff, 2012). Geleneksel disiplin anlayışıyla eğitime çalışılan öğrenci almış olduğu yaptırım sonucunda bundan ders çıkarmak yerine kendisine bu yaklaşımı uygulayanlara karşı kin duyar olumsuz duygu ve düşünceler içerisine girer (Türnüklü, 2006).

2.1.3.2. Pozitif disiplin. Pozitif disiplin, çocukların öz denetimlerini sağlayabilmelerini ve karşılaştıkları problemlerini çözmelerini sağlayan bir yöntemdir. Pozitif disiplinin hâkim olduğu ortamlarda çocuklar kendilerini daha güvende hissettiklerinden yapmış oldukları hatalarını görerek bunlardan ders çıkarma imkânı bulurlar. Ayrıca güven duygusunun hâkim olduğu ortamlarda iş birliği içinde çalışma ön planda olmaktadır (Ada ve Ölçüm, 2006). "Pozitif disiplin yöntemleriyle eğitilen çocuklar sorumluluk duygusuna sahip, dürtülerini kontrol edebilen, yanlışlarından öğrenen, mutlu, iletişime ve işbirliğine açık bireyler olarak büyür. Pozitif disiplin uygulayan anne ve babalar, çocukları ile daha az sorun yaşar ve onlara zarar verecek riskli davranışlardan kaçınır." (Wolfe, 1988).

2.1.3.3. Onarıcı Disiplin. Yaşadığımız problemlere ve sorunlara hangi açıdan baktığımızı "lens" kavramı ile açıklanabilir. Karşılaşılan problemin nasıl çözüleceği kullandığımız lense göre değişmektedir. Seçtiğimiz lens şiddete ve suça nasıl bakacağımızla ilgilidir. Cezalandırıcı ve onarıcı olmak üzere iki lens bulunmaktadır. Cezalandırıcı lens okulda uyulması gereken kuralların çiğnenmesini suç olarak görürken, onarıcı lense göre ise suç bireyler arasındaki ilişkiye zarar veren davranışlardır. Onarıcı lens amaçları ve ilişkileri birlikte onarmayı esas alır (Türnüklü, 2003).

2.1.4. Eğitim Kurumlarında Disiplin

Eğitimde disiplin kavramı, öğrenciye eğitim sistemi içerisinde istenen ve istenmeyen davranışları öğretmek amacıyla istedik davranışları sergilediğinde ödüllendirerek istenmeyen bir davranış sergilediğinde de cezalandırarak hangi davranışın istenilir olduğunu öğretmek bu davranışları kişide kalıcı hale getirebilmektir. Bu gerçekleştirilebildiği takdirde disiplin eğitim ile aynı almada olacaktır (Başaran, 1996).

Eğitimde disiplin, öğrencinin yaptığı veya yapma olasılığı olan davranışların sonuçlarının kendisini ve diğerlerini ne yönde etkileyeceğinin farkında olup bunlar hakkında çıkarımda bulunabilme, bunları alışkanlık haline getirebilme, öğretmen ve arkadaş ilişkilerinde ölçülü ve seviyeli olabilme, ahlak ve davranış yönünden belirli bir

olgunluğa ulaşma olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım disiplin tanımının daha ötesinde karakter eğitimi olarak tanımlanmaktadır (Ökdem, 2002).

Her toplumsal yapı gibi okullarında kendine ait amaçları vardır. Okullar da amaçlarını gerçekleştirebildikleri ölçüde etkili ve verimlidirler. Bu açıdan okulun amacına ulaşabilmesi için kural ve ilkelerden oluşan bir örgütsel kurallara ve düzene ihtiyaç vardır (Sarıtas, 2003).

Özdemir (2007:248) okullarda Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen temel amaçları doğrultusunda verimli ve etkin bir eğitim ve öğretimin gerçekleştirilmesi için öncelikle güvenli, düzenli ve disiplinli bir eğitim öğretim ortamının oluşturulması olduğunu belirtmektedir. Düzeni sağlamanın yolu, eylemlerin kurallara bağlanmasıdır.

2.1.5. Disiplin Mevzuatı

Ortaöğretim kurumlarında, 1995 yılında hazırlanan MEB Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin uygulanmakta olup hazırlanan yönetmelik günümüz şartlarına uyarlanarak 12/7/2019- 30829 RG'de yeni haliyle yürürlüğe konulmuştur. Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin onuncu kısmında öğrenci davranışları, ödül ve disipline ilişkin hükümler yer almaktadır. Onuncu kısmın birinci bölümünde Öğrenci Davranışları ve Öğrencilerin Korunması, ikinci bölümde öğrencilerin ödüllendirilmesi, üçüncü bölümde disiplin cezaları ve disiplin cezalarını gerektiren davranışlar, dördüncü bölümde uygulama süreci ile ilgili durumlar ve ceza verilmesinde göz önüne alınması gereken durumlar yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı var olan disiplin yaklaşımlarından hareket ederek, eğitim kurumlarında eğitim öğretim faaliyetlerini etkin bir şekilde uygulayabilmek amacıyla ortaöğretim kurumlarında uygulanmak üzere ödül ve disiplin yönetmeliği hazırlamıştır. Bu yönetmelikle öğrencilere aşağıda belirtilen davranışları istendik bir şekilde kazandırmaları amaçlanmaktadır:

- “1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kanunlarına, toplumun ahlak kurallarına ve okul düzenine uymaları, çevreye iyi örnek olmaları.
2. Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı kalmaları, korumaları ve kollamaları.
3. Doğru sözlü, çevreye ve insanlara saygılı, arkadaşlarının onur ve haklarına saygılı olmaları.
4. Millet malını, okul ve eşyasını öz malı gibi korumaları

5. *Sigara, içki ve uyuşturucu gibi sağlığa zararlı maddeleri kullanmamaları, kumar oynamamaları.*
6. *Bölücü, yıkıcı, siyasi amaçlı faaliyetlere katılmamaları.*
7. *Okula ve derslere düzenli devam etmeleri.*
8. *İnsan hakları ve demokrasi bilincini özümsemiş ve davranışa dönüştürmüş olmaları.”*

Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde yukarıda maddeler halinde belirtilen davranışların kazandırılması önem verilmesi, ders içi ve dışı faaliyetlerde işlenmesi vurgulanmaktadır. Tüm bu çalışmaların neticesinde ortaöğretim kurumları yönetmeline aykırı davranış ve fiiller ortaya çıktığında ise yönetmelikte belirtilen cezalara başvurularak öğrencilerin kendilerinden istenen davranışları istendiğe çevrilmesine çalışılır.

Türk eğitim sisteminde disiplin mevzuatının değişim sürecine bakılırsa, mevzuat zamanla öğrencinin menfaatine olacak şekilde gelişmeler göstermiştir, öğrencinin ceza alması yıllar içinde sınırlandırılmıştır. Ancak disiplin mevzuatı öğrenciyi merkeze alan ve öğrencinin eğitimin merkezinde olduğu, öğretmenlerin rehberliğinin ön plana çıktığı günümüzün pozitif disiplin yaklaşımını referans aldığını söylemek güçtür.

2.1.6. Disiplin Cezası

Disiplinin yerine kullanılan bir başka kavram da ceza kavramıdır. Çoğu kez disiplin kavramı ile ceza kavramı eş sözcüklermiş gibi kullanılsa da ikisi arasında ciddi farklılıklar vardır. Ceza, kavramı özünde disiplin kavramından tamamen farklıdır; bununla birlikte disiplin kavramının kapsamına girer. Ceza, belli bir davranışın ikinci bir defa yapılmasını önlemek veya işlenen bir suçun önüne geçmek amacıyla bir kimse veya birtakım insanlar hakkında tedbir alma, onları eğitime ve çevresindekilere örnek olmak için işlemiş olduğu olumsuz davranışın karşılığıdır (Alaylıoğlu ve Ferhan, 1968).

Ceza, sisteme ve bireye zarar veren davranışa tepki, disiplin ise zarar verici davranış ve o davranıştan ortaya çıkan tepkiyi önlemek amaçlıdır. Yani sisteme ve bireye zarar verici durum ortaya çıkmadan önce problemi önlemeye yönelik yaptığımız çalışmalar, zarar verici durum meydana geldikten sonra neler yaptığımızla yakından ilgilidir (Tertemiz, 2000).

Ceza verme, cezalandırma, disiplinin sadece bir işlevidir. Bunun yanında disiplinin; bireyin kendi kendini denetleyebilmesi, kişilik kazanması, sosyalleşmesi, değer verme, sorumluluk sahibi bir birey olma, iyi alışkanlık, gibi başka işlevleri de vardır. Tüm bu

işlevlere göre disiplinin temel amacının öğrenmeyi koylaştırmak olduğunu söyleyebiliriz. Bir öğrenme süreci olarak disiplinle öğrenci okul öncesi eğitiminden başlayarak, konulan kurallara göre hareket etmeyi öğrenir (Başar, 1999). Burada disiplin sisteminin işleyebilmesi için cezanın da gerekli olduğu söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2019) Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Disiplin cezası, eğitim sistemi içerisinde yer alan öğrencilerden beklenen davranışları göstermemeleri ve yönetmeliklerde öğrencini uyması gereken okul kurallarına uymama durumunda verilen kınama, okuldan kısa süreli uzaklaştırma, okuldan tasdikname ile uzaklaştırma ve örgün eğitim dışına çıkarma cezalarından birisini ifade etmek için kullanılmaktadır.

Disiplin cezası verilirken dikkat edilmesi gereken ilkeler bulunmaktadır. Bunların başında cezanın tutarlı olması gelmektedir. Ceza uygulayıcısının yapılmaması gereken davranışları kendisinin de göstermemesi büyük önem arz etmektedir. Ceza uygulayıcısının kendisi de örnek bir tavır içerisinde olması gerekmektedir. Nitekim J. Jack Rousseau (1762) çocuk eğitimi konusunda çocuğa öğüt vermenin değil, davranışların çocuk üzerinde daha fazla etkili olduğunu şöyle belirtmiştir: “Çocuğunuza hiçbir şekilde ağızdan ders vermeyiniz, o ancak derslerin tecrübelerini almalıdır. Ona hiçbir türde ceza uygulamayınız, çünkü o kabahatinin ne olduğunu bilmez; ona asla af diletirmeyiniz. Çünkü sizi incitmesini de bilmez.” (Özen, 2001).

Ceza uygulamasında önemli hususlardan bir diğeri de verilen ceza ile işlenen suçun orantısının eşit olmasıdır. Amaç çocukları cezalandırıp onlara zarar vermek değil çocukların cezalandırılmışlık hissini yaşamaları ve yaptıklarının yanlış davranışın farkına varmalarıdır. Çocukta ya da öğrencide aldığı cezanın etkisi suçluluk duygusunun daha da ötesinde olmamalıdır. Aksi takdirde çocuğun ya da öğrencinin zihninde problem kendi davranışı değil kendi şahsına verilen ceza olarak kalacaktır. Böylelikle cezanın en önemli işlevlerinden olan caydırıcılık ortadan kalkmış olacaktır. Cezanın vermeyi amaçladığı “bunu yapmamalısın” mesajı amacına ulaşamayacaktır. Cezada dikkat edilmesi gereken bir başka husus, suç işlendiği anda cezanın verilmesidir. Cezayı gerektirecek davranışın sonrasında ceza verene kadar geçen sürenin uzunluğu cezanın etkisini azaltacaktır (Aydınlı, 2003).

2.1.7. Okullarda Disiplin Cezasını Gerektiren Davranışlar

M.E.B. Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği'ne göre kabul edilemeyen davranışlar yetmiş madde olarak belirtilmiş olup genel olarak şu başlıklardan oluşmaktadır;

1. Okula ve okul eşyalarını kirletmek, zarar vermek,
2. Yalan Söylemek
3. Kaba ve saygısız davranmak, hakaret etmek,
4. Sınıftan ve okulu izinsiz terk etmek,
5. Kendisine ait olmayan eşyayı veya malzemeyi izinsiz almak veya kullanmak,
6. Kavga etmek ve başkalarına fiili şiddet uygulamak,
7. Sınavlarda kopya çekmek, çekilmesine yardımcı olmak,
8. Kılık-Kıyafete ilişkin mevzuat hükümlerine uymamak,
9. Sigara vb tütün mamullerini kullanmak veya üzerinde bulundurmak,
10. Milli ve manevi değerlere uygun olmayan tutum ve davranışlarda bulunmak,
11. Bilişim araçlarını öğretmenler kurulunda belirlenen esaslara aykırı kullanmak,

2.1.8. Okullarda Uygulanan Yaptırımlar

Okullarda disiplin cezasını gerektirecek davranışı sonrasında tutanak haline getirilen durum okul idaresi tarafından incelenerek öncelikle okul rehberlik servisine sevk edilerek olaya karışan öğrencilerle gerekli görüşmeler yapılır. Gerekirse veli görüşmeleri yapılır. Ortada adli olarak suç teşkil eden bir durum olursa ivedilikle gerekli mercilere durum bildirilir. Okul rehberlik servisinin düzenleyeceği rapora göre öğrenci disiplin kuruluna sevk edilir (Cemaloğlu, 2007)

2. Disiplin kurulu tarafından davranışın türüne ve derecesine göre M.E.B. (2019) Disiplin Yönetmeliği hükümleri uygulanır. Disiplin yönetmeliği hükümleri ise şunlardır:

“MADDE 163(1) Öğrencilere, disiplin cezasını gerektiren davranış ve fiillerinin niteliklerine göre;

a. Kınama,

b. Okuldan kısa süreli uzaklaştırma,

c. Okul değiştirme,

ç. Örgün eğitim dışına çıkarma cezalarından biri verilir.”

2.1.9. İmam Hatip Okullarının Tarihsel Süreci

Kuruluşundan günümüze ülkemizin gündeminde sıklıkla yer alan İmam Hatip okulları Tevhidi Tedrisat Kanunu ile 1924 yılında imam hatip mektepleri olarak açılmıştır. 1930 yılına gelindiğinde bu okullar öğrencilerin ilgilerinin azlığı belirtilerek kapatılmışlardır. Bu okulların kapatılması üzerine din hizmetleri verecek ve dini konularda insanları bilgilendirecek yeterliliğe sahip kişilere ihtiyaç duyulması üzerine Tevhid-i Tedrisat kanununa dayanarak 1951 yılında birinci devresi dört yıl ikinci devresi de üç yıl olarak tekrardan açılmıştır. “İmam Hatip Okulu” ifadesi 1972 yılında “İmam Hatip Lisesi” olarak değiştirilmiştir. 1973 yılında da çıkarılan 1739 sayılı milli eğitim temel kanununda bu okullar “Hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumları” olarak ifade edilmiştir. Bu kararlar yeni bir statü kazandı bu okullarda öğrenci sayılarında ciddi artışlar yaşanmıştır. 1997 yılında Milli Eğitim Temel Kanununda değişiklik yapılarak 8 yıllık zorunlu eğitimin getirilmesi ile bu okulların orta kısımları kapanmıştır. 199 yılında meslek liselerine getirilen katsayı uygulaması getirilmiştir. 2010 yılında Yüksek Öğretim Kurulu Kanunu’nda değişikliğe gidilerek kat sayı uygulaması kararı kaldırılmıştır. 2012 yılında eğitim sisteminde tekrar değişikliklere gidilerek 4+4+4 eğitim sisteminin getirilmesi ile imam hatip okullarının kapatılan orta kısımları tekrardan açılmıştır (Aşlamacı, 2014).

2.1.10. Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde İmam Hatip Liselerinin Yeri

İmam Hatip Liseleri, MEB (2019) Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde İmam-Hatip Liselerinin kuruluşu ve amacı şöyle ifade edilmektedir:

“Millî Eğitim Bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe hem yükseköğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan imam-hatip liseleri, ilköğretimden sonra dört yıl öğretim veren, bölge şartlarına ve imkânlarına göre gündüzlü veya yatılı ve gündüzlü olarak karma eğitim ve öğretim yapan okullardır.”

İmam-hatip liselerinin amacı ise ilgili yönetmelikte şöyle ifade edilmektedir.

Öğrencileri:

“1) Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye

Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirilmesini,

2) Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmesini,

3) İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak üzere hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını,

4) Zihninde; insana, düşünceye, özgürlüğe, ahlaka ve kültürel mirasa saygıya dayanan bir anlayışın oluşmasını,

5) İmamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılmasını,

6) ilgi, istek, yetenek ve başarılarına göre hem mesleğe hem de yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,

7) Yabancı dil öğrenerek alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini sağlamaktır.”

2.1.11. İmam Hatip Liselerinin Müfredatları Ve Ders Programları

Eğitim programlar geliştirilirken dikkate alınması gereken unsurların başında öğrenme kuramları gelmektedir. Öğrenmenin nasıl gerçekleştiğine yönelik çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bunlar Klasik Koşullanma kuramı ile Edimsel Koşullanma kuramının oluşturduğu davranışçı kuramlar, Gestalt ve kuramı ve bilgiyi işleme kuramının oluşturduğu Bilişsel Kuramlar, Nörofizyolojik kuram, çoklu zeka kuramı ve yapılandırmacı öğrenme kuramı oluşturmaktadır. (Tosun, 2005).

İmam Hatip Liseleri 2008-2009 öğretim yılından itibaren öğretim programlarında “Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı” esas alınmaya başlamıştır. Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı’nda birey bilgiyi zihninde kendisi yapılandırır. Birey bilgiyi direk öğretmenden almak yerine kendisi aktif bir şekilde yapılandırarak elde eder. Anadolu İmam Hatip Liseleri’nde okutulan dersler ve ders programları Milli Eğitim Bakanlığının 19.02.2018 tarih ve 56 sayılı ortaöğretim kurumları haftalık ders Programı Tablo.2.1.’de yer almaktadır.

Tablo 2.1. Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Programı

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ					
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
(2018-2019 Eğitim Öğretim Yılından itibaren tüm sınıf düzeylerinde uygulanacaktır.)					
DERSLER		9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	5	5	5	5
	TARİH	2	2	2	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	6	6	-	-
	FİZİK	2	2	-	-
	KİMYA	2	2	-	-
	BİYOLOJİ	2	2	-	-
	FELSEFE	-	2	2	-
	YABANCI DİL	5	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR / GÖRSEL SANATLAR / MÜZİK	2	1	1	1
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	1	-	-	-
	ARAPÇA (*)	4	3	-	-
TOPLAM		33	29	12	10
MESLEK DERSLERİ	KUR'AN-I KERİM (*)	5	4	4	3
	MESLEKİ ARAPÇA (*)	-	-	3	3
	TEMEL DİNİ BİLGİLER	1	-	-	-
	SİYER	-	2	-	-
	FIKİH	-	2	-	-
	TEFSİR	-	-	2	-
	DİNLER TARİHİ (*)	-	-	-	2
	HADİS	-	2	-	-
	AKAİD	-	-	1	-
	KELAM	-	-	-	2
	HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA	-	-	2	-
	İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ	-	-	-	2
OSMANLI TÜRKÇESİ (*)	-	1	-	-	
TOPLAM		6	11	12	12
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI		-	-	16	18
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		1	-	-	-
TOPLAM DERS SAATİ		40	40	40	40

Tablo 2.1.'de Anadolu İmam Hatip Liseleri Haftalık Ders Programı'nda dersler; ortak, mesleki, seçmeli ve rehberlik yönlendirme olmak üzere dört bölüme ayrılmıştır. Ortak derslerin ders saatlerinin sayısı fazla olmakla birlikte sınıf seviyesi arttıkça mesleki derslerin sayısı ve haftalık ders saatindeki sayısı artmaktadır. Öğrencilerin seçmeli dersleri ise 11. ve 12. sınıf seviyesinde yer almaktadır. Rehberlik ve yönlendirme dersi sadece 9. sınıf seviyesinde bulunmakta olup öğrencilerin haftalık ders saati sayısı toplamda 40 saattir.

2.2. İlgili Araştırmalar (Alan Yazın)

Bu bölümde okullarda eğitim öğretim sürecinde disiplin sorunları ve disiplin cezaları ile ilgili olarak yurt içinde yapılan araştırmalar ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Karaboğa tarafından 2014 yılında “Yönetici Ve Öğretmenlerin Ortaöğretim Okullarındaki Disiplin Sorunlarına İlişkin Görüşleri” adlı bir araştırma yapılmıştır. Bu Araştırmada Öğretmen görüşleri yönetici ve öğretmenlerin cinsiyetine, okuldaki görevlerine, okulun eğitim türüne, okulda verilen öğretim seviyesine, öğretmen ve yöneticilerin kıdemine, yaşına ve mezun olduğu okul değişkenlerine göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda görüşlerin cinsiyete göre farklılık göstermediği, yönetici ve öğretmen olmalarına göre yirmi dört maddeden yirmi birinin benzer üçünün farklı olduğu görülmüştür. Okul türüne göre 24 maddeden 20'sinin benzer 4 tanesinin farklılık gösterdiği, lisan veya yüksek lisans mezunu olmalarına göre farklılığın olmadığı, yaş değişkenine göre 24 maddeden 22'sinin benzer 4'ünün farklılık gösterdiği, kıdem değişkenine göre 24 maddeden 21'inin benzer üçünün farklılık gösterdiği görülmüştür. Son olarak da mezun olunan okul türüne göre 24 maddenin 19'unu benzer 5 tanesinin farklılık gösterdiği görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların disiplin politikalarının oluşturulmasında yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Kök tarafından 2007 yılında “Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin ortaöğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliğindeki ceza gerektiren davranışlar ile cezalara ilişkin görüşleri” konulu bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu araştırma ortaöğretim kurumlarında, ortaöğretim kurumları yönetmeliği gereği cezayı gerektiren cezalar ile disiplin cezası veren disiplin kurulu üyeleri, öğretmenler ve rehber öğretmenleri tarafından nasıl değerlendirdikleri, ceza gerektiriyorsa verilecek cezaya ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın uygulayıcıları tarafından disiplin yönetmeliğinde belirtilen davranışlara verilmesini öngördükleri cezalar ile disiplin yönetmeliğinin öngördüğü cezalar

anlamli ölçüde farklılık gösterdiği görülmüştür. Kınama cezası ile ilgili olarak uygulayıcılar daha ağır; okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezalarında öğretmen ve rehber öğretmenler daha hafif, okul yöneticileri ise daha ağır cezaları; öğrenciye tasdiknamesi verilerek yapılan okuldan uzaklaştırma ile tamamen örgün eğitimden uzaklaştırma ile ilgili cezalara tüm uygulayıcılar daha hafif cezaları öngörmektedirler.

Genel olarak değerlendirildiğinde disiplin yönetmeliğinin davranışlara öngördüğü cezalar ile disiplin cezalarını uygulayan disiplin kurulu üyeleri, öğretmenler, yöneticiler ve öğretmenlerin öngördüğü cezaların örtüşmediği görülmüştür.

Araştırma sonuçları doğrultusunda, kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezalarının nedenlerinin araştırılması ve bu davranışlarla nasıl baş edileceğine ilişkin okul politikaları oluşturulması için çalışmalara başlanması, ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin uygulayıcı konumundaki disiplin kurulu üyeleri, öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin görüşleri alınarak yönetmeliğinin günümüz koşullarına uygun olarak revize edilmesi önerilmektedir.

Sarpkaya tarafından 2007 yılında “ Yönetici, öğretmen ve velilere göre resmi liselerdeki öğrenci disiplin sorunlarının nedenleri” konulu bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada okullardaki disiplin cezalarının nedenleri okul idarecileri, öğretmenler, öğrenciler ve velilerle yapılan görüşmelerle yapılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda ortaöğretimde disiplin sorunlarının nedenleri oldukça çeşitlilik arz etmektedir. Çeşitliliklerden bazıları şöyledir: öğretmen ve yöneticiler disiplin sorunlarının nedenlerini daha çok öğretimle ilgili, veliler daha çok ailevi sorunlarla ilgili nedenleri, öğrenciler ise öğretmen ve okul idaresine, almış olduğu notlara ve okula karşı tepki ifade eden nedenleri vurgulamışlardır. Öğrencinin kendini ifade etmesi, diğer öğrencilerden farklı olduğunu gösterme grupların en çok belirtildiği nedendir.

Eren tarafından 2018 yılında “Disiplin cezası alan ve almayan lise öğrencilerinin saldırganlık duygudaşlık becerisi ve anne baba tutumları açısından değerlendirilmesi” konulu bir çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmaya göre disiplin cezası alan öğrenciler ile disiplin cezası almayan öğrenciler arasında saldırganlık ölçeklerine göre anlamlı bir farkın olduğu görülürken empati becerisi ile anne ve babaların tutumları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Güçlü tarafından 2004 yılında “ortaöğretim kurumlarında disiplin cezası alan öğrencilerin sosyo-ekonomik yönden incelenmesi” konulu bir çalışma yapılmıştır. Araştırma Kayseri il merkezindeki altı Anadolu Lisesi ve iki meslek lisesi bu çalışmanın örneğini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda cinsiyetin, sınıf seviyesinin, okuldaki

başarı durumunun, kardeş sayısının, ailenin ekonomik durumunun, anne babanın öğrenim durumu, ikamet edilen adresin ve çocukluğun geçtiği yerin, anne ve babanın mesleğini öğrencilerin disiplin suçu işleminde etken olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre; kız öğrencilerinin erkek öğrenciler kadar disiplin problemlerine karışmadığı görülmüştür. Kız ve erkek öğrencilerin işlemiş oldukları suçların farklılık gösterdiği görülmüştür.

Öğrencilerin sınıf seviyeleri yükseldikçe suç işleme oranlarının arttığı, başarı seviyesi azaldıkça ve ailedeki kardeş sayısı arttıkça suç işleme oranlarının arttığı, ailenin ekonomik durumu azaldıkça suç işleme oranının arttığı, ekonomik duruma göre işlenen disiplin suçlarının farklılaştığı, anne ve babanın eğitim durumları yükseldikçe suç işleme oranlarının azaldığı görülmüştür. Ayrıca disiplin cezası alan öğrencilerin ikamet ettikleri ve çocukluk dönemlerini geçirdikleri yerin genelinde il merkezi olduğu, ceza alan öğrencilerin büyük çoğunluğunun anane ve babasının sağ ve öz olduğu ve disiplin cezası alan öğrencilerin büyük çoğunluğunun aileleriyle birlikte oturduğu görülmüştür.

Gümüş tarafından 2013 yılında “Liselerde disiplin cezasına konu olan davranışların değerler perspektifinden incelenmesi” konulu bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmada 1980 yılı ile 2010 yılı arasındaki disiplin cezasına konu olan davranışlar incelenmiştir. Araştırmada disiplin arşivinde yer alan ceza gerektiren davranışlarda zaman içerisinde değişmeler olduğu görülmüştür. Bu değişmeler öğrenci-öğretmen, öğrenci-idare, öğretmen-veli ilişkisinde net olarak görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin kullandıkları dilde ve davranışlarında da kendini göstermiştir. Ortaya çıkan bu durumun öğrencilerde görülen değer değişimi ile ilgili olduğu tespitine varılmıştır. Bu nedenle okullarda uygulanan değerler eğitiminin daha çok önem verilmesi ve toplumun tüm kesimleri tarafından desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Türk tarafından 2013 yılında “Ortaöğretim öğrencilerinde duygusal istismar, disiplin cezaları ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi” konulu bir çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırmada disiplin cezası alanlarda öğrencilerin ailelerinde öğrenciyi kabullenmeme, rencide etme, öğrencinin olumsuz davranışını istismar düzeylerinin disiplin cezası almayanlara göre yüksek olduğu görülmüştür.

Dikmen tarafından 2019 yılında “Disiplin cezası alan ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile ebeveynlerin evlilik yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi” konulu yapılan çalışmanın evrenini İstanbul Küçükçekmece ilçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarında disiplin cezası almış elli öğrenci ve bu öğrencilerin velileri oluşturmuştur. Yapılan çalışmanın sonucunda; kendine güvenli yaklaşım alt boyutu ile evlilik yaşamı arasında yüksek düzeyde olumlu yönde bir ilişkinin varlığı sonucuna ulaşılmıştır. İyimser

yaklaşım ile evlilik yaşamı arasında orta düzeyde olumlu yönde bir ilişkinin varlığı görülmüştür. ‘Kısa Semptom Envanteri’ ve alt boyutları ile ‘Evlilik Yaşam (Doyum) Ölçeği’ arasında bir ilişki bulunmamıştır. ‘Kısa Semptom Envanteri’ ile çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım alt boyutları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anksiyete alt boyutu ile çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım alt boyutları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. T-testi sonuçları incelendiğinde ise, boyun eğici yaklaşımın kısa belirti üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir.

Kaçar tarafından 2018 yılında “ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları” konulu bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, disiplin kavramının literatürdeki yeri, disiplin davranışının sebepleri, olumsuz davranışların göstergelerinin neler olduğu, idare ile okul disiplini arasındaki ilişkiyi, disiplin olaylarında öğretmenlerin etkisi, aile için disiplinin anlamı, ortaöğretimde öğrencilerinin okul disiplinini olumsuz etkileyen davranışları ve olumsuz davranışların çözümüne ilişkin öneriler incelenmiş olup öğrencilerin sınıf içindeki olumsuz davranışlarını önlemek ve öğrencinin başarısını artırabilmek için öneriler sunulmuştur.

Büyüksarı tarafından 2015 yılında “Okul yöneticilerinin disiplin yaklaşımları” konulu bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada okuldaki yöneticilerin disiplin yaklaşımlarının okulda görev yapan öğretmenler açısından nasıl olması gerektiği araştırılmış olup yapılan araştırma sonucuna göre mesleki kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre okul yöneticilerinin disiplin yaklaşımlarına yönelik tutumlarının olumsuz olduğu görülmüştür. Öğretmenler, okul idaresinin okulda disiplin sağlamaya çalışırken adaletli olma anlayışlarını ön planda tutma gayretinde olduklarına, okul yönetiminin başında yer alan okul müdürü, kurallara uymayan personellerin sorunlarını çözmek için kılavuzluk yaptığını, yapıcı davranışlar içerisinde olduğu, empatik davranışlar sergileme gayreti içerisinde olduğu, istenen davranışı yapacak şekilde yetiştirme gayreti içerisinde olduğuna katılmaktadırlar. Çalışmanın öneriler kısmında ise yöneticilerin kurumda görev yapan öğretmenlerine güvenmenin yanı sıra öğretmenlerin öz denetim sahibi olduklarına inanmalı ama bunun yanında düzenli olarak kontrolü sağlamalı ve gerektiğinde ödüllendirmeler yapmalıdır. Kurum kültürü oluşturma yönünde öğretmenleri olumlu anlamda desteklemelidir.

Duran (2011) yılında yapmış olduğu çalışmada 26 okul müdürü ile görüşmüştür. Bu görüşmelerde liselerde okul idaresine en fazla; öğrencilerin kendi aralarında kavga etmeleri, bütün mamulleri bulundurmaları ve kullanmaları, okul tarafından düzenlenen

resmi programlara katılmamak, geç katılmak, dersin işleyişini bozacak davranışlarda bulunmak, okuldan kaçmak veya okuldayken özürsüz derse girmemek, sınavlarda kopya çekmek veya kopya çekme girişiminde bulunma davranışları gözlemlenmiştir. Okul idaresinin de meydana gelen disiplin davranışlarını çözmeye yönelik en çok; öğrenciye empati kurarak çalışmaya gayret gösterme, rehberlik hizmetleriyle birlikte hareket etme, disiplin cezalarını etkin bir şekilde uygulama, öğrenci velileriyle iletişimi açık tutma, sosyal ve sportif faaliyetleri yapmayı sağlayacak imkanlar sunma yaklaşımlarını benimsedikleri görülmüştür.

Literatür incelendiğinde, yönetici ve öğretmenlerin disiplin cezalarına ve disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerine, okullarda işlenen suçlar ve suçların öngördüğü cezalara ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerine, anne baba tutumlarının disiplin sorunlarına etkisine, disiplin cezası alan öğrencilerin sosyo- ekonomik incelemesine, disiplin cezalarının değerler perspektifi açısından incelenmesine odaklanıldığı görülmektedir. Literatüre katkı yapmak amacıyla bu çalışmada alandaki çalışmalardan farklı olarak disiplin cezasından birinci derecede etkilenen öğrenciler üzerine inceleme ve verilen cezalarının istenmeyen davranışın ortadan kaldırılıp istendik davranışın kazandırılması sürecindeki öğrenci görüşlerine bakılmıştır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizinde kullanılan istatistiksel işlemlere değinilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde eğitim gören İmam hatip liselerinde disiplin cezası alan öğrenciler üzerine inceleme yapılmıştır. Bu incelemede disiplin cezası sonrası öğrencilerin hatalı olup olmadıklarına ilişkin görüşleri, ceza sonrası yaşamış oldukları duygulara ilişkin görüşleri, arkadaş ve aile çevresinin kendilerine olan yaklaşımlarına ilişkin görüşleri, cezanın istenmeyen davranışı kaldırıp, istenen davranışı kazandırmasına ilişkin görüşleri araştırmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda bu çalışma nitel araştırma ve durum çalışmasıdır. Nitel araştırma, sosyal ve insani bir probleme bireylerin veya grupların yükledikleri anlamları keşfetmek ve anlamak için kullanılan bir yöntemdir (Turan, 2013). Nitel araştırma üzerinde araştırma yaptığı problemi, doğal ortamında anlama, sorgulama ve yorumlama çabasıdır (Guba ve Lincoln, 1994;Klenke, 2016). Araştırma sürecinde öncelikle problemin belirlenmesi, araştırma aşamalarının belirlenmesi, verilerin toplanması, tüme varım yöntemiyle analiz edilerek temalar oluşturulması, araştırmacı tarafından toplanan verilerin yorumlanarak betimlenir (Turan, 2013).

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan durum çalışmasına göre yürütülmüştür. Durum çalışmasında üzerinde araştırma yapılan konunun sınırları açık ve net olarak belirlenir. Özgün çalışmaların ve bulgular ortaya konarak belirli bir olayın daha iyi anlaşılması sağlanır. (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2011).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Görüşme yapılacak okullar ve bireyler, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Buradaki küçük bir örnekleme oluşturarak araştırma yapılan çalışmaya taraf olan bireylerin çeşitliliğini üst düzeyde tutmaktır. Çeşitliliği üst düzeyde tutmak genelleme yapmak için değil farklılık gösteren durumlar arasında ortak paydaların olup olmadığını bulmak ve problemin farklı boyutlarını ortaya çıkarmaktır (Erdoğan, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Araştırma grubu 2019-2020 öğretim yılında Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan İmam hatip liselerinde öğrenim gören ve 2018-2019 öğretim yılı içerisinde disiplin cezası almış 48 öğrencidir. Araştırma nitel araştırmaya uygun olarak

amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme uygun olarak ve disiplin cezası alan öğrencilerden çalışma grubu seçilmiştir. Çeşitliliği artırmak ve tarafsızlığı sağlamak amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi seçilmiştir.(Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.108). Çalışmanın evrenindeki 48 öğrenciden 10. Sınıf öğrencisi dört, 11. Sınıf öğrencisi dört, 12. Sınıf öğrencisi üç kişi olmak üzere toplam 12 öğrenciden veri toplanmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 3.1. *Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler*

K. Kodu	Sınıfı	Cinsiyeti	Aldığı Disiplin Cezası	Cezaya Sebep Olan Davranış	Ailenin Aylık Geliri	Annenin Eğitim Durumu	Babanın Eğitim Durumu	Anne Baba Medeni Durumu	2018-2019 Yıl Sonu Not Ortalaması
K1	10	Erkek	Kınama	Kopya Çekmek	5000	Lise	Lise	Birlikte	70
K2	10	Erkek	Kınama	E.Sigara Bulundurma	4000	İlkokul	Lise	Birlikte	85
K3	10	Kız	3 Gün Uzaklaştırma	Pansiyona Giriş Yapmama	3000	İlkokul	Lise	Birlikte	65
K4	10	Kız	Kınama	Kopya Çekmek	6000	Lise	Lise	Birlikte	50
K5	11	Erkek	Kınama	Derste Telefon kullanmak	7000	Lisans	Lisans	Ayrı	50
K6	11	Erkek	5 gün Uzaklaştırma	Kavgaya Etmek	2324	İlkokul	Lise	Birlikte	63
K7	11	Kız	Kınama	Okuldan İzinsiz Ayrılmak	3500	Lise	Lisans	Birlikte	78
K8	11	Kız	Kınama	Sözlü Tartışma	İşsiz	İlkokul	İlkokul	Birlikte	68
K9	12	Erkek	Kınama	Kavgaya Etmek	2324	İlkokul	Ortaokul	Birlikte	67
K10	12	Erkek	Kınama	Kavgada Küfür Etmek	2324	İlkokul	İlkokul	Birlikte	61
K11	12	Erkek	1 gün Uzaklaştırma	Sigara ve Tartışma	5000	İlkokul	İlkokul	Birlikte	60
K12	12	Erkek	Kınama	Okulu İzinsiz Terk	2324	İlkokul	Ortaokul	Ayrı	65

Tablo 3.1. incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin sekizinin erkek ve dördünün kız öğrenci olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin ortaöğretim kurumları disiplin yönetmeliğinde belirtilen cezalardan Kınama ve Okuldan Kısa Süreli Uzaklaştırma cezalarını aldıkları, okul değiştirme ve örgün eğitim dışına çıkarma cezalarını almadıkları görülmüştür. Bu cezalardan dokuzu kınama, üçü okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezası olduğu görülmüştür. Disiplin cezalarına yol açan davranışlara baktığımızda öğrencilerin dördünün kavgaya karıştığı, fiili şiddet uyguladığı, ikisinin sınavda kopya çekme girişiminde bulunduğu, ikisinin okulu izinsiz

terk ettiği, ikisinin sigara içtiği birinin okul pansiyonuna zamanında giriş yapmadığı ve birinin ders içerisinde telefon kullandığı görölmüştür.

Öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna bakıldığında birini işsiz, dördünün asgari ücret, yedisinin de asgari ücretin üzerinde gelir durumu olduğu görölmüştür. Toplam 24 öğrenci velisinden 11'i ilkokul, ikisi ortaokul, sekizi lise, üçü lisans mezunu olduğu görölmüştür. Öğrenci velilerinin medeni durumlarına bakıldığında velilerin 20'si birlikte iken dördünün boşanmış olduğu görölmüştür.

Öğrencilerin disiplin aldıkları öğretim yılında yılsonu başarı puanlarına bakıldığında üçünün 50-60 puan aralığında, yedisinin 61-70 puan aralığında, ikisinin de 71-85 puan aralığında yılsonu notlarına sahip oldukları görölmüştür.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde araştırmacı tarafından yapılmıştır. Görüşmeler önceden bireylerden randevu alınarak okullarında boş bir oda ya da uygun bir sınıfta görüşme planlanmıştır. Ancak ülke genelinde Covid-19 salgını nedeniyle 15 Mart 2019 tarihinden itibaren okulların tatil edilmesi üzerine ilgili okulların idarelerinden valilik araştırma izni ile 2018-2019 öğretim yılında disiplin cezası alan öğrenci veli iletişim bilgileri alınarak veliler aranmıştır. Velinin onayı üzerinde öğrencilerle soru cevap şeklinde görüşme yapılarak görüşme formuna yazılmıştır.

Nitel araştırmalarda en çok tercih edilen yöntem bireylerle yapılan görüşmelerdir. Görüşmelerde kendi içerisinde yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda görüşme öncesinde hazırlanan sorular görüşmede sorulur, ihtiyaç duyulursa yeni sorular sorulabilir veya mevcut sorular azaltılabilir. Görüşmeye ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu olarak hazırlanan 5 açık uçlu soruya öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ile veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler sorular sırayla sorularak öğrencilerin ifadeleri yazılmıştır. Her soruya alınan cevap yazıldıktan sonra öğrenciye okunarak onay alınmış ve diğer soruya geçilmiştir. Sorular bittikten sonra eklemek istediği bir şeyin olup olmadığı sorulmuş ve sonrasında teşekkür edilerek görüşme sonlandırılmıştır. Ayrıca görüşme formunda öğrencilerin cinsiyetleri, ailenin ekonomik durumları, anne-babanın medeni durumları, anne-babanın eğitim düzeyi ve öğrencinin not ortalaması ile ilgili demografik bilgileri de sorulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel bir araştırma Tema Analiz, Betimsel Analiz, İçerik Analizi, Analitik Genelleme olarak aşamalandırılabilir. Bunlar içerisinde en çok kullanılan ise betimsel analiz ve içerik analizidir (Yıldırım ve Şimşek s.221). Betimsel analiz veriler daha derinlemesine analiz edilir. Betimsel analiz yaklaşımında toplanan veriler direk alıntılar yapılarak okuyana betimsel bir şekilde sunmak esastır (Günbayı, 2019).

Nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Disiplin cezası almış 12 öğrenci kodlanarak (K1, K2,...) olarak sınıflandırılmış ve elde edildiği şekliyle aktarılmış ve yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde anketin uygulanması ile elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular ve yorumlar bulunmaktadır. Araştırmanın alt problemine ilişkin bulgulara ve yorumlara aşağıda yer verilmiştir.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde disiplin cezası alan öğrencilerin, almış oldukları cezayı hak edip etmedikleri, disiplin cezası sonrası duygu ve düşünceleri, disiplin cezasının akademik başarıları üzerindeki etkileri, aile ve arkadaş çevresinin kendilerine olan tepkileri, disiplin cezasının okul içi ve dışında istendik davranış kazandırmasına yönelik bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olarak öğrencilerin almış oldukları disiplin cezalarını hak edip etmedikleri üzerine görüşleri Tablo 4.1. 'de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Katılımcıların Disiplin Cezasını Hak Edip Etmediklerine İlişkin Görüşleri*

<i>Katılımcı</i>	<i>Katılımcıların Disiplin Cezasını Hak Edip Etmediklerine İlişkin Görüşleri</i>
K1	<i>Yapmış olduğum davranış hatalıydı. Cezayı hak etmiştim ancak uyarı cezası verilebilirdi.</i>
K2	<i>Kesinlikle hak ettiğimi düşünmüyorum çünkü ailem dâhil herkes sigara içmediğimi biliyor.</i>
K3	<i>Aslında kendimce çok basit bir şeydi. Ancak o gün telefonumun da kapalı olması üzerine pansiyondaki nöbetçi öğretmenler gelmediğimi aileme bildirmişler. Ailem bana da ulaşamayınca sabaha kadar perişan olmuşlar. Bütün bunları öğrenince cezayı fazlasıyla hak ettiğimi düşündüm.</i>
K4	<i>Hak ettiğimi düşünmüyorum. Çünkü kopya çekmedim. Sadece kalemlüğimde sınav sorularıyla ilgili çalışma kâğıdım vardı. Kalemimi alırken öğretmen onu gördü. Kopya çekti muamelesi gördüm.</i>
K5	<i>Hak ettiğimi düşünmüyorum. Çünkü zamanımızda artık telefon kullanmak serbest olmalı. Benim de telefonda acil bir işim vardı zaten.</i>
K6	<i>Hak etmiş olabilirim. Ancak birisi bana küfür etse gene kendime hâkim olamamaktan korkuyorum.</i>
K7	<i>Hem evet hem hayır diyebilirim. Çünkü başımıza olumsuz hiçbir şey gelmemişti. Hatta otobüse bile binmemiştik. Ama gene de farklı bir sonuca ulaşılabilme durumu da vardı bu da hak ettiğimizi gösteriyor.</i>
K8	<i>Evet çünkü arkadaşım istemediğim bir sözü bana söylemişti ben de aynı karşılığı vererek onun gibi oldum.</i>
K9	<i>Yapmamam gereken bir davranıştı.</i>

K10	<i>Kötü söz söylediğim için hak ettim. Karşı taraf da bana kötü söz söyledi.</i>
K11	<i>Hak etmedim. Çünkü sigara içtiğimi görmediği halde hoca bana sigara içtiğimi söyledi. Ben de içmedim diye tartıştum. Hakkımı aradım diye bana ceza verdiler.</i>
K12	<i>Hak ettiğimi düşünmüyorum. Çünkü o gün okuldan en az otuz öğrenci kaçtı. Benim makul bir sebebim vardı. Ancak beraber okuldan kaçtığımız arkadaşşıma sırf ceza vermek için bana da ceza verdiler.</i>

Tablo 4.1. İncelendiğinde katılımcıları yarısı cezayı hak ettiğini düşünürken diğer yarısı almış olduğu cezayı hak etmediğini düşüncesinde olduğu görülmüştür. Cezayı hak etmediğini düşünen öğrencilerin de suç teşkil eden davranışı yapmadıklarını söylemeleri veya yapmış oldukları davranışın ceza olmaması gerektiği görüşünde oldukları görülmüştür. Ayrıca aynı davranışı yapanlara ceza verilmemesinden dolayı hak etmedikleri görüşünde oldukları görülmüştür.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak katılımcıların disiplin cezası sonrası hissettikleri duygularına ilişkin görüşleri Tablo 4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2. *Katılımcıların Disiplin Cezası Sonrası Hissettikleri Duygularına İlişkin Görüşleri*

<i>Katılımcı</i>	<i>Katılımcıların Disiplin Cezası Sonrası Hissettikleri Duygularına İlişkin Görüşleri</i>
K1	<i>Utandım. Çünkü sınavda zaten soruların çoğunu yapmıştum.</i>
K2	<i>Hala kızgınım. Çünkü bir erkek öğrenci olarak gururumun incinmesi ben öfkeli olarak değiştirdi.</i>
K3	<i>Ertesi gün ailemi beni merak etmekten perişan olmuş halde görünce kendimi mahcup hissettim. Ailemin bana olan güvenini kaybettiğimi düşündüm.</i>
K4	<i>Öfkelendim çünkü birçok arkadaşım kopya çektiği halde bir şey olmuyor ben çekmediğim halde ceza alıyorum ve kopyacı muamelesi görüyorum.</i>
K5	<i>Öfkelendim çünkü bir ay boyunca ailem telefonumu aldı kullanmama izin vermedi.</i>
K6	<i>Ceza aldığım için öfkelendim.</i>
K7	<i>Okul idaresine karşı utanmama sebep oldu. Öğretmenlere karşı mahcubiyet duygum uzun bir süre geçmedi.</i>
K8	<i>Kendime yakıştıramadım.</i>
K9	<i>Hiddetlendim.</i>
K10	<i>Kendimi kötü hissettim. İçime kapandım. Üzüldüm.</i>
K11	<i>Üzüldüm. Çünkü okulda kesin olarak yaptığımı bilmedikleri bir davranıştan dolayı öğretmenlerim bana ceza verdiler.</i>
K12	<i>Korktum. Çünkü ben polis olmak istiyordum. Bu ceza benim önüme çıkacakmış sicilimde gözükecekmiş.</i>

Tablo4.2. incelendiğinde; disiplin cezasını hak ettiğini ifade eden öğrencilerin, utanma, mahcup olma, kendine yakıştıramama, kötü hissetme, korkma gibi hislerinin oluştuğu görülürken, disiplin cezasını hak etmediğini düşünen öğrencilerin de ceza sonrası öfke, hiddet, kızgın hissetme gibi duyguların oluştuğu görülmüştür. Utanma, mahcup olma, kendine yakıştıramama, kötü hissetme ve korkma duygusunda olan öğrencilerin yanlış olan davranışın farkında oldukları, ceza sonrasında başta ailelerine ve öğretmenlerine karşı sorumluluklarını yerine getiremedikleri, almış oldukları cezanın kendilerinin önüne ileride olumsuz olarak çıkacağı düşünceleri olduğu görülmüştür. Diğer duyguda olan öğrencilerin ise cezanın kendilerine verilirken gerekli araştırmaların tam olarak yapılmadığı, adaletsiz davranıldığı görüşleri ön plana çıkmış, ceza konusunda tam olarak ikna olmadıkları görülmüştür.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin olarak katılımcıların disiplin cezası sonrası ailelerinden ve arkadaş çevresinden aldığı tepkilerine ilişkin görüşleri Tablo 4.3.'de belirtilmiştir.

Tablo 4.3. *Katılımcıların Disiplin Cezası Sonrası Ailelerinden Ve Arkadaş Çevresinden Aldığı Tepkilerine İlişkin Görüşleri*

<i>Katılımcı</i>	<i>Katılımcıların Disiplin Cezası Sonrası Ailelerinden Ve Arkadaş Çevresinden Aldığı Tepkilerine İlişkin Görüşleri</i>
K1	<i>Arkadaşlarım bir tepki vermezken, disiplin cezası tebliği evimize geldiğinde babam kâğıdı buruşturup suratıma atmasını unutamıyorum</i>
K2	<i>Arkadaşlarım arasındaki havam arttı ancak Annemin bir süre sessiz kalıp benimle konuşmaması benim için en büyük cezaydı.</i>
K3	<i>Arkadaşlarımın farklı bir tavrı olmadı. Babam ne zaman sana olan güvenimi tekrar kazanırsan bu kâğıdı o zaman yırtıp atacağım dedi.</i>
K4	<i>Aramızın iyi olmadığı arkadaşlar sınıfta kalacağını fark edince kopyayla mı geçmeye çalışıyorsun dediler, ailem biz sana güveniyoruz, başarısız olsan da böyle yollara başvurmamalısın, çalışarak başarılı olabilirsin dedi.</i>
K5	<i>Arkadaşlarım benim durumumdan ders aldılar. Artık onlar da yanlarında telefon getirmiyorlar. Ailem telefonla fazla vakit geçirdiğimi söylüyordu. Telefonumu elimden almak için onlara fırsat doğdu. Bir ay telefonumu elimden aldılar.</i>
K6	<i>Arkadaşlarım “aferin sana iyi ki yaptın hak etmişti.” Dediler. Babam hem kızdı hem de “Dediğin gibiyse neden bir tane daha vurmadın.” dedi.</i>
K7	<i>Arkadaşlarımla her türlü şeye varız. Aileme önceden bilgi vermiştim, herhangi olumsuz bir tepki vermediler.</i>
K8	<i>Tabii ki oldu, annem hemen okula geldi, bana çok kızdı.</i>
K9	<i>Olmadı arkadaşlarım hep cana yakındı. Ailem bana kızdı.</i>

K10	<i>Arkadaşlarımın farklı bir tepkisi olmadı, ailemin yaklaşımı kötüydü, bir daha böyle bir şey istemiyoruz dediler.</i>
K11	<i>Arkadaşlarımın farklı bir tepkisi olmadı. Ailemle bu konuda problem yaşadım. Bana hak vermediler. Beni dinlemeden bana kızdılar, daha sonra onlar da bana hak verdiler.</i>
K12	<i>Bu davranıştan dolayı ceza alan ilk kişi olduğum için alay konusu oldum. Ailevi sebeplerden dolayı problemler yaşadığım için kızmadılar.</i>

Tablo 4.3. İncelendiğinde ceza sonrasındaki süreçte arkadaş çevresinin genel olarak farklı bir tavır sergilemediği belirtilmiştir. Ancak bazı öğrenciler ceza sonrasında alay konusu olduklarını belirtirlerken bazıları da kendi davranışından ders aldıklarını, bazılarının ise cezayı olumlu pekiştirici sözler söylediklerini belirtmişlerdir.

Öğrenci velilerinin tepkilerine bakıldığında ise bir öğrencinin velisi olumsuz davranışı pekiştirecek ifadeler kullandığı, diğer öğrenci velilerinin ise öğrencinin olumsuz davranışına tepki gösterdikleri görülmüştür. Ancak disiplin cezası sonrasında velinin öğrenciye yapıcı davranması, öğrencinin kişiliğinden ziyade olumsuz davranışı üzerinde durmaları öğrenciyi olumlu etkilediği görülmüştür.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin olarak katılımcıların disiplin cezasının olumsuz davranışın tekrardan sergilenip sergilenmediği ile ilgili görüşleri Tablo 4.4.'de verilmiştir.

Tablo 4.4. *Katılımcıların Disiplin Cezasının İstenmeyen Davranışın Ortadan Kaldırılmasındaki Etkisi İle İlgili Görüşleri*

Katılımcı	Katılımcıların disiplin cezasının istenmeyen davranışın ortadan kaldırılmasındaki etkisi ile ilgili görüşleri
K1	<i>İkinci defa aynı durumla karşılaştığımda, kopya çekme girişiminde bulunmadım. Eğer aynı durum olmuş olsaydı bir üst ceza ile cezalandırılacaktım.</i>
K2	<i>Annemi üzmemek için elimden geldiğince tüm kurallara uymaya gayret gösteriyorum.</i>
K3	<i>Arkadaşlarım Pazar günü pansiyona giriş yapmadan önce dışarıda yemek yiyip öyle pansiyona girelim dediler. Geç kalırım korkusuyla onu dahi kabul etmedim. İkinci bir defa daha olsaydı ailemin yüzüne bakamazdım.</i>
K4	<i>Artık sınav öncesi ne sınavla ilgili üzerimde ne varsa ya çantama koyuyorum ya da öğretmen masasına.</i>
K5	<i>Benzer durumla karşılaştığımda durumu idareye bildirerek telefonumu telefon dolabından alarak görüşmemi yaptım. Telefonu tekrar teslim ettim. Çünkü bir daha aynı durumla karşılaşsam ailem telefonu hiç vermez.</i>
K6	<i>Aynı kişi ile ikinci defa sözlü atışmamız oldu. Ancak bu sefer sinirlerime hâkim</i>

	<i>oldum.</i>
<i>K7</i>	<i>Karşılaştım. Gene kaçtım gene ceza aldım. Bu sefer uzaklaştırma cezası verdiler.</i>
<i>K8</i>	<i>Benzer durumlarla karşılaştım da daha dikkatli davranıyorum.</i>
<i>K9</i>	<i>Aynı durumla karşılaştığımda kavga etmedim. Çünkü almış olduğum ceza beni biraz daha olgunlaştırdı. Bir davranışı sergilemeden önce artık daha çok düşünüyorum.</i>
<i>K10</i>	<i>Tekrar aynı davranışı sergilemedim. Çünkü müdür başyardımcısı olumsuz davranışta bulunmazsanız disiplin cezasını öğretmenler kuruluna yılsonu toplantısında kaldırılmasını teklif ederiz dedi.</i>
<i>K11</i>	<i>Bu disiplin cezasından sonra aynı davranıştan dolayı ceza almadım. Ancak bu sefer de okul bahçesinin dışında bir arkadaşım ile kavga ettim. Kavga ettiğim arkadaşım benden şikayetçi olmamıştı. Ama bu sefer de kavga etmekten dolayı uzaklaştırma cezası aldım.</i>
<i>K12</i>	<i>Bir daha okuldan kaçmadım, disiplin cezası da almadım. İlk ve sondu.</i>

Tablo 4.4. incelendiğinde K7 kodlu katılımcının disiplin cezası almış olduğu davranışı tekrar yaptığı görülürken K11 kodlu katılımcının da farklı bir davranış sonrası tekrardan aynı cezayı aldığı görülmüştür. Diğer katılımcıların ise disiplin cezası sonrası ikinci bir defa aynı davranışı işlemedikleri, ikinci bir disiplin cezası almadıkları görülmüştür. İstenmeyen davranışlar disiplin cezası ile ortadan kaldırılmasında öğrencilerin genelinin bir üst cezayı almaktan korktuğu, bazılarının ikinci bir defa ailesi ile karşı karşıya gelmekten çekindiği görülmüştür. Bazı öğrenciler de disiplin cezası sonrası davranışlarına daha fazla dikkat ettiklerini, cezanın kendilerini olgunlaştırdığını belirtmişlerdir.

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin olarak katılımcıların disiplin cezasının istedik yönde davranış değişikliğine neden olup olmadığı ile ilgili görüşleri Tablo 4.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.5. *Disiplin Cezası Okul İçerisinde Ve Okul Dışında İstendik Yönde Davranış Değişikliği Kazanımına İlişkin Görüşleri*

Katılımcı	Disiplin cezası okul içerisinde ve okul dışında istendik yönde davranış değişikliği kazanımına ilişkin görüşleri
K1	50 puan alacak kadar çalışmalıyım. Aynı zamanda kurallara da uymak zorundayım.
K2	Okula elektronik sigarayı getirsem de kimseye söylemiyorum. Okul dışında bir etkisi olmadı sigara beni havalı gösteriyor.
K3	Sadece pansiyon kurallarına değil artık okulun tüm kurallarına çok dikkat ediyorum. Okul dışında da benim için en önemli kişiler olan anne ve babamın güvenini kazanmak için onların benden beklentilerine daha fazla dikkat ediyorum. Ailemin güvenini kazanmak benim için en önemli şey. Onları asla öz ardı edemem.
K4	Kopya çekmemiştim ama insanların benim hakkımda kötü düşünecekleri şeyleri yapmıyorum.
K5	Okul dışında telefonumla daha fazla vakit geçiriyorum. Telefon benim hayatımın en önemli parçası.
K6	Okulda anlaşılamadığımı arkadaşlar var. Artık onlarla arkadaşlığımı belirli bir mesafede tutmasını öğrendim. Aldığım ceza sonrası sınıf rehber öğretmenimle görüştüğümde sadece okulda değil hayatta da anlaşılamadığın insanlar olacak ama problemleri anlaşarak çözebilecek bir insansın. Yeter ki öfkelendiğinde sakin olmasını başar dedi. Ben de çevremdekilerle problem yaşadığımda sakin olmayı sonrasında pişman olacağım şeyleri yapmamayı öğrenmeye çalışıyorum.
K7	Toplu olarak karıştırdığımız olaylarda reşit yaşa gelene kadar sorumlu olacağım kişiler olduğunu öğrendim. Onlar da anne ve babamdı.
K8	Önceden başıma buyruk hareket ediyordum. Şimdi arkadaş çevreme dikkat ediyorum. Davranışlarıma dikkat ediyorum. Bu cezalar beni sadece okulda değil okul dışında da olgun hareket etmemi sağladı. Aklımı kullanarak karar almaya gayret gösteriyorum.
K9	Okulda artık kavgayla problemlerimi çözemediğimi anladım. Aynı şekilde hayatta da kural var. Benim de onlara göre hareket etmem gerektiğini fark ettim.
K10	Olumsuz ortamdan uzak durmaya çalışıyorum. Arkadaş çevreme daha fazla dikkat ediyorum. Disiplin cezası almama sebep olanlardan uzak duruyorum. Okul dışında pek olumsuz durumla karşılaşmam.
K11	Artık korkudan yürüyüşüme bile dikkat ediyorum.
K12	Olmadı. Kurallara dikkat eden bir insanım.

Tablo 4.5. incelendiğinde öğrencilerin genelinde okuldaki kurallara uyma gayreti içerisinde oldukları görülmüştür. Aynı zamanda okul dışındaki kurallara da uyma çabası içerisinde olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin böyle davranmalarında ise kuralların ve cezaların varlığı ve öğrenci üzerindeki yaptırımlarının etkili olduğu görülmüştür. Birkaç öğrenci ise ceza sonrasında asıl yapması gereken davranışın farkına

vardığını, istenilen davranışları yaptığı zaman olumsuz bir davranışın zaten oluşmayacağını belirttiği görülmüştür. Bu öğrencilerin ise almış olduğu ceza sonrasında öğretmenleriyle, aileleriyle yapmış oldukları görüşmelerle, öğretmenlerin ve velilerin yapıcı bir yaklaşım sergilemeleriyle bu düşünceye hâkim oldukları görülmüştür. Etkili iletişimin ve yapıcı yaklaşımın olumlu etkisi öğrenciler üzerinde görülmektedir. Bunun yanında disiplin cezası sonrasında bile kuralların fark ettirilmeden çiğnenebileceği görüşünde olan öğrencilerin var olduğu görülmüştür.

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada sonunda elde edilen bulgulara dayanılarak tartışmalar, varılan sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma

Disiplin ve ortaöğretimde disiplin cezaları ile ilgili yapılmış birçok araştırmada, yönetici ve öğretmenlerin disiplin cezalarına ve disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerine, anne baba tutumlarının disiplin sorunlarına etkisine, disiplin cezası alan öğrencilerin sosyo- ekonomik incelemesine, disiplin cezalarının değerler perspektifi açısından incelenmesine odaklanıldığı görülmektedir. Literatüre katkı yapmak amacıyla bu çalışmada alandaki çalışmalardan farklı olarak disiplin cezasının öğrenciler üzerindeki etkisine yönelik inceleme ve verilen cezalarının istenmeyen davranışın ortadan kaldırılıp istendik davranışın kazandırılması sürecindeki öğrenci görüşlerine bakılmıştır.

Kök (2007) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin almış oldukları cezalar incelendiğinde disiplin yönetmeliğinde belirtilen cezalardan kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezalarını almışlardır. Okul değişikliği ve örgün eğitim dışına çıkarılma cezalarını hiçbiri almamıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla daha fazla disiplin olayına karışma ve ceza almaktadırlar. Elde edilen bu sonuçlar yapmış olduğumuz çalışmadan elde ettiğimiz bulgularla örtüşmektedir.

Ceza alan öğrencilerin anne-babalarının eğitim durumları düşüktür. Çocuk yetiştirmede anne babanın eğitim durumu büyük önem arz etmektedir. Eğitim durumu yüksek olan ailelerde çocuk yetiştirmede daha bilinçli hareket ettikleri görülmektedir. (Elibol,1998). Araştırmanın örneklemini alan öğrencilerin anne babalarının eğitim durumlarının düşük olması bu çalışmayı destekler niteliktedir.

Ekonomik durum ile suç işleme arasında ters orantı bulunmaktadır. Velilerin ekonomik durumları ne kadar iyileşirse suç işleme oranı da o düzeyde azalmaktadır. Anacak ekonomik durumu iyi olan velilerin öğrencileri de suç işlemektedirler. İsteklerine kolay bir şekilde ulaşan öğrenciler de olumsuz bir durumla karşılaştıklarında olumsuzlukla mücadele etmek yerine olumsuz davranışı sergilemeyi tercih ediyorlar (Kök, 2007) . Araştırmamızda grubumuzda yer alan öğrenci velilerimizin asgari ücretle veya ona yakın miktarlarda aylık gelirlerinin olması da yukarıdaki ifadelerle örtüşmektedir.

Disiplin cezasını alan öğrenciler cezayı hak edip etmedikleri ile ilgili görüşleri alınmış olup öğrencilerin yarısı almış olduğu cezayı hak ettiğini söylemektedir. Yapmış

olduğu davranışın farkına vardıklarını ve hatalı olduklarını belirtmektedirler. Öğrencilerin anlık tepkilerinin, öfkelerinin veya arkadaş ortamının etkisiyle bu davranışı sergiledikleri görülmektedir. Disiplin cezasını hak etmediği düşünen diğer öğrencilerin ise öncelikle disiplin cezalarına ilişkin kuralları tam anlamıyla bilmedikleri görülmektedir. Dağlı ve Baysal (2012) tarafından yapılan çalışmada da disiplin sorunlarının başında öğrencilerin kurallar hakkında yeterli bilgi sahibi olmamaları geldiği belirtilmiştir. Bu sonuçlar bizim bulgularımızla örtüşmektedir. Öğrenciler disiplin cezasını aldıkları davranışı işlemediklerini, kendisi hatalı olsa bile aynı davranışı işleyen öğrencilere ceza verilmediği için kendisine haksızlık yapıldığını belirtmektedirler. Bu da öğretmenlerin ve disiplin kurulu üyelerinin kurallara uymayan tüm öğrencilere aynı cezayı vermeme nedenlerini tam olarak belirtmediklerini göstermektedir. Bu sonuç da Sadık (2006) tarafından ortaokul öğrencilerinin disiplin cezalarının öğrenciyi korkuttuğu ve öğretmenlerin öğrencilere adaletsiz davrandığı düşünüldükleri bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin disiplin cezası sonrası hissettikleri duygularına ilişkin görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrencilerin buradaki görüşleri birinci alt problemdeki öğrenci görüşleriyle paralellik göstermektedir. Şöyle ki almış olduğu cezayı hak ettiğini ve hatalı olduğunu söyleyen öğrencilerin tamamına yakını, utanma, mahcup olma, kendine yakıştıramama, kötü hissetme, üzülme duygusu içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde cezayı hak etmediğini düşünen öğrenciler ise öfkelenediklerini, hiddetlendiklerini belirtmişlerdir.

Disiplin cezası sonrasında öğrenciler arkadaş çevresiyle ilişkilerinin önceden olduğu gibi devam ettiği belirtirlerken, arkadaş çevresinin kendine zarar verdiğini düşünüp arkadaş çevresini yeniden belirlemeye çalıştığını az sayıda öğrenci belirtmiştir. Öğrencilerin ceza sonrasında ailelerinin tepkilerini önemsedikleri görülürken, kendisine yapıcı davranan velilerin öğrencilerin davranışlarına çeki düzen vermede, bir daha aynı davranışı sergilememeye gayret göstermelerinde daha istekli olduklarını görülmektedir. Bu da göstermektedir ki öğrencinin okul kurallarına uyması, istenmeyen davranışları sergilemekten kaçınmasında anne babaların tutumlarının önemli olduğu görülmektedir. Güven'e (2006) göre aile ortamında çocukların düşüncelerine değer verilmesi, olumsuz bir durumla karşılaşıldığında dinleme, önemseme ve yol gösterme, öğrenciye karşı açık ve dürüst davranma çocuğun kendine olan güvenini artıracaktır. Kendisine değer verildiğini hissedecek düşüncelerini daha kolay ifade edecektir. Bu duygular da çocuğun okuldaki ilişkilerine, uyumuna ve başarısına olumlu katkı sağlayacaktır (Yıldırım, 2010). Bu durum da elde ettiğimiz sonuçlarla örtüşmektedir.

Öğrencilerden bir tanesi hariç diğerleri disiplin cezası sonrasında istenmeyen davranışları sergilemediklerini ve sonrasında da sergilememeye gayret gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu da disiplin cezasının istenmeyen davranışların ortadan kaldırılmasında etkili olduğunu göstermektedir. Öğrencilere aynı davranışı tekrardan sergilememelerindeki neden sorulduğunda yapmış oldukları davranışın yanlış olduğunun farkına varmaktan ziyade ailelerinin tepkilerinden çekinme, daha üst cezayı alma, olumsuz davranışının siciline işleneceği korkusu olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilerin geneli disiplin cezalarının daha çok cezaya sebep olan davranışın ortadan kalkmasında etkili olduklarını dile getirirlerken kural olarak benimseyip hayatlarında olumlu davranış geliştirmelerinde katkıda bulunmadığını söylemişlerdir. Ancak az sayıda da olsa bazı öğrenciler yapmış oldukları yanlış davranıştan ders çıkardıklarını kural olarak özümstediklerini, okul içerisinde ve okul dışarısında olaylar karşısında daha fazla düşünerek hareket ettiklerini, kurallara uymalarının kendi yararlarına olduğunu dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu şekilde düşünmelerinde cezaların sonrasında geçen süre içerisinde öğretmenleriyle özellikle de rehber öğretmeniyle, ailesiyle yaptıkları görüşmelerin, duygu ve düşünce paylaşımlarının olumlu yönlendirmelerin daha fazla etkili olduğunu belirtmişlerdir. (Akar'ın (2006) yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarından da elde edilen veriler incelendiğinde; rehberlik çalışmalarıyla okul kuralları konusunda problem yaşayan öğrencilerle yapılan görüşmeler ve yönlendirmeler ile daha olumlu sonuçlar elde edilmiş olup istendik davranışların kazandırılması kolaylaşmış olması bizim çalışmamızdaki bulguyu desteklemektedir. Erdoğan'ın (2008) yaptığı çalışmada okullarda sürekli disiplin cezasına başvurmak yerine etkili iletişim mekanizmalar kurarak, önleyici planlamalar yaparak sistem içerisindekilerin yapıcı ilişkilerin hâkim olduğu, herkesin görev ve sorumluluklarının farkında olduğu istendik davranışların olduğu bir ortam oluşturabilmek mümkündür.

5.2. Sonuç

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar aşağıda kısaca özetlenmiştir:

- Okullarda öğrenciler kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezalarını almışlardır. En fazla alınan ceza kınama cezasıdır. Okul değişikliği ve örgün eğitim dışına çıkarılma cezası alan öğrenci bulunmamaktadır.
- Okullarda disiplin cezası alan öğrencilerin çoğunluğunu erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

- Öğrenciler “sınavda kopya çekmek”, “üzerinde sigara bulundurmak”, derste izinsiz telefon kullanmak, “okulu izinsiz terk etmek” ,“öğretmen ve öğrencilerle tartışma” davranışlarından kınama cezasını almışlardır.

- Öğrenciler “kavga etmek”, “pansiyona zamanında giriş yapmamak”, “hakaret etmek” davranışlarından okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezasını almışlardır.

- Öğrencilerin yarısında davranışlarında hatalı oldukları ve disiplin cezalarını hak ettikleri düşüncesinde oldukları anlaşılmıştır. Diğer öğrencilerin ise hangi davranışların disiplin cezasını gerektirdiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaların, cezayı gerektiren davranışı yapmadıklarını iddia etmelerinden ve öğretmenlerin kendilerine adaletsiz davrandığından dolayı hak etmedikleri düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

- Disiplin cezası alan öğrencilerden hatalı olduklarını kabul eden öğrencilerin utanma, mahcup olma, kendine yakıştıramama, kötü hissetme, korkma gibi duygular içerisinde oldukları, ceza da hatalı olmadığını düşünen öğrenciler ise öfke, hiddet ve kızgın hissetme duyguları içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

- Öğrencilerin tamamına yakınında ceza sonrasında arkadaş çevresinin yaklaşımında değişiklik olmadığı, ailelerin ise genelinde öğrencilere “kızma” ve “olumsuz tepki gösterme” çok azının ise yapıcı bir yaklaşımda olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumun öğrencinin kendini kötü hissetmesine sebep olduğu, kendisine yapıcı olarak yaklaşılana öğrencilerin ise olumsuz davranışı düzeltmede daha istekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Disiplin cezası istenmeyen davranışın tekrardan sergilenmemesinde öğrencilerin tamamına yakınında etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin istenmeyen davranışları sergilememe nedenlerinde ise bir üst cezayı alma korkusu, ailesinin tepkisinden çekinme ve siciline işlenme düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

- Disiplin cezalarının öğrencilerin okul içerisinde ve dışarısında kural olarak benimseyip olumlu davranış göstermede yetersiz olduğu görülmektedir. Ancak disiplin cezası sonrasında öğrencilerle yapılan rehberlik faaliyetleri kapsamındaki yönlendirmeler, ailelerin yapıcı yaklaşımları öğrencinin hatalarına daha objektif bakmasında, kuralları benimseyerek olumlu davranış göstermede daha istekli olmasında etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

5.3. Öneriler

- Öğrencilerin almış oldukları kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezalarının sebepleri araştırılarak davranışlar ortaya çıkmadan önce önlemeye yönelik çalışmalar planlanmalıdır.

- Şiddet eğilimi içerisinde olan özellikle erkek öğrencilere öfke kontrolüne yardımcı olacak rehberlik faaliyetleri yapılmalıdır. Bu öğrencilere okuldaki sosyal ve sportif faaliyetlerde görev verilerek şiddet eğilimlerinin önüne geçilebilir.

- Disiplin kurulu tarafından öğrenciye ceza verilmeden önce hangi davranıştan dolayı ceza aldığı açıklanarak belirtilmelidir.

- Olumsuz davranışları önlemeye yönelik olarak okullarda okul ve öğrenci gelişim modelleri oluşturma yoluna gidilmelidir.

- Öğrencilere sadece ortaöğretime başladıklarında değil sonrasındaki süreçte de okul kuralları hakkında bilgilendirme yapılarak, hatalı davranışı yapmamanın ötesinde öğrenciye olumlu davranışları gösterilerek ve bu davranışları da ödüllendirilerek istendik davranış kazandırılma yoluna gidilmelidir.

- Ailelerin öğrenciler üzerindeki etkisi büyük olduğundan özellikle olumsuz davranış sergileme durumu gösteren öğrenci velileriyle “Etkili İletişim”, “Ben Diliyle Konuşma”, “Empati Kurma”, konularında rehberlik yapılarak velilerle işbirliğine gidilmelidir.

- Orta Öğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliği uygulayıcı durumunda olan idareci ve öğretmenlerin görüşlerinin yanında disiplin cezası uygulanan öğrencilerin görüşleri de dikkate alınarak geleneksel disiplin yaklaşımı ve modellerinin yanı sıra günümüzde geçerliliği daha yüksek olan pozitif disiplin, onarıcı disiplin yaklaşımları ile önleyici disiplin modeli de dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Münevver. (2006). *Eğitim Öğretim Ortamında Disiplin Nedir?* Ankara: 2. Baskı. Nobel Yayınları.
- Akar, N. (2006). *Ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları ve eğitim yöneticilerinin çözüm yaklaşımları*. Yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Alaylıoğlu, R. ve Ferhan, O. (1968). "Disiplin", *Ansiklopedik Eğitim sözlüğü*. İstanbul: Arif Bolat Kitabevi.
- Aşlamacı, İ. (2014). *Pakistan medreselerine bir model olarak imam-hatip okulları* İstanbul: DEM Yayınları.
- Aydınlı, H. (2003). *Çocuk eğitiminde sık sorulan sorular ve cevapları*. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. Ankara: MEB Yayın Evi.
- Başaran İ.E. (1985). *Örgütsel davranış*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları
- Başaran, İ.E.(1996). *Eğitim yönetimi*, Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Boyacı, A. (2015). *Sınıf içi disiplin ve disiplin modelleri*, <http://www.academia.edu.tr>, s.8-9, (Erişim Tarihi:17.02.2020).
- Burden, P.R.(1995). *Classroom management and discipline*. USA: Longman Publisher
- Büyüksarı, A. (2015). *Okul yöneticilerinin disiplin yaklaşımları*. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Yenilenmiş 2. Baskı, Anı Yayınları.
- Cemaloğlu, N. (2007). Disiplin ile ilgili ilkeler ve uygulamalar. *Milli Eğitim Dergisi*, <https://www.researchgate.net/publication/> sayfasından erişilmiştir.
- Çelik, K.(2005). *Etkili sınıf yönetimi*. Ankara: Hüseyin Kıran (Ed.). Anı Yayınları.
- Çerçi, H. Y. (2010). *Devlet okullarında görevli öğretmenlerin disiplin yaklaşımları*. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demiray, K. (1980). *Temel Türkçe Sözlük*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi.
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002). *Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayınları.
- Dikmen, M. (2019). *Disiplin cezası alan ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile ebeveynlerinin evlilik yaşantısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Duran, C. O. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları okul yöneticilerinin çözüm yaklaşımları: uşak ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Edwards, Clifford H.(1997). *Classroom discipline and management*, New Jersey: Printice Hall. s. 213.
- Elibol, Ş. Sibel. (1998). *11-15 Yaş grubundaki mala yönelik suç işlemiş çocukların sosyo-demografik özellikleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, İ. (2008). *Sınıf yönetimi. Ders, konferans, panel ve seminer etkinliklerinde başarının yolları*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eren, M. (2018). *Disiplin cezası alan ve almayan lise öğrencilerinin saldırganlık, empati becerisi ve anne-baba tutumları açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Foulquie, P. (1994). *Pedagoji Sözlüğü*. (çev. Cenap Karakaya). İstanbul: Sosyal Yay.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2011). *how to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- Guba, E. G. and Lincoln, Y. S. (1994). *Competing paradigms in qualitative research*. Handbook of qualitative research, 2(105), 163-194
- Güçlü, M. (2004). *Ortaöğretim kurumlarında disiplin cezası alan öğrencilerin Sosyoekonomik yönden incelenmesi kayseri örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Gümüş, A. (2013). *Liselerde disiplin cezasına konu olan davranışların değerler perspektifinden incelenmesi (üsküdar örneği/ 1980-2010)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Günbay, İ. (2019). *Nitel araştırmada veri analizi: tema analizi, betimsel analiz içerik analizi ve analitik genelleme*. <http://www.nirvanasosyal.com/h-392/> sayfasından erişilmiştir.
- Humphreys T. A. (2008). *Different kind of disciplin*. (çev. Berat Çelik). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Kaçar, T. (2018). Ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları.*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 11 Sayı: 58*.
- Karaboğa, Y. (2014). *Yönetici ve öğretmenlerin ortaöğretim okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kök, M. (2007). *Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin ortaöğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliğindeki ceza gerektiren davranışlar ile cezalara ilişkin görüşleri*, Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Küçükahmet, L. (2003). (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- M.E.B. (2019). *Ortaöğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliği* http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_07/16134512 sayfasından erişilmiştir.
- M.E.B. (2019). *Tebliğler Dergisi*, C.72, S.2623, s. 485-486. (Erişim Tarihi: 15.04.2020) Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği, Resmî Gazete, 12/7/2019- 30829 RG
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (çev. Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yay, 3. bs.
- Ökdem, M. (2002). *İlköğretim okullarında öğretmenlerin kural dışı davranışlar*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özen, Y. (2001). *İlköğretimde iletişim*, İstanbul: Nobel Yayınları.
- Rousseau, J. J. (1762). *Emile bir çocuk büyüyor*. (çev: Yaşar Avunç). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilmestrtejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etmestrtejilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sarıtaş, M. (2000). *Sınıf yönetimi ve kurullarla ilgili kurullar geliştirme ve uygulama, sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarpkaya, P. (2007). Yönetici Öğretmen, Öğrenci ve Velilere Göre Resmi Liselerdeki Öğrenci Disiplin Sorunlarının Nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 110-121.
- Tertemiz, N. (2000). *Sınıf yönetimi-disiplin*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tosun, C. (2005). *Din eğitimi bilimine giris*. Ankara: Pegem Yayıncılık. 3. Baskı.
- Türk Dil Kurumu (2020). [http:// www.tdk.gov.tr/](http://www.tdk.gov.tr/) sayfasından erişilmiştir.
- Türk, T. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinde duygusal istismar, disiplin cezaları ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türnüklü, A. (2006). *Onarıcı disiplin*, Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, İ. (2010). *Sınıf içi disiplin sorunları ile ana baba tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yusufoff, Y. (2012). *Bebeklikten ergenliğe pozitif disiplin*. İstanbul: Timaş Yayınları.

EKLER**Ek 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu**

İMAM HATİP LİSELERİNDE DİSİPLİN CEZASI ALMIŞ ÖĞRENCİLER ÜZERİNE

İNCELEME GÖRÜŞME FORMU

Sınıfı:.....

Cinsiyet:.....

Görüşme Tarihi/Saati:.....

Ailenin Aylık Geliri :.....

Babanın Eğitim Durumu: Annenin Eğitim Durumu:.....

Anne Baba Medeni Durum: Birlikte () Ayrı ()

Baba Sağ () Baba Vefat () Anne Sağ () Anne Vefat ()

Ailedeki Kardeş Sayısı:

Bir Önceki Öğretim Yılı Yıl Sonu Not Ortalaması:

1. Yapmış olduğunuz davranışın sonucunda disiplin cezasını hak ettiğinizi düşünüyor musunuz?

.....

.....

.....

.....

2. Disiplin cezası almak sizde nasıl duygular uyandırdı, neler hissettiniz? Öfkelenediniz mi, utandınız mı, saldırgan davranışlar içerisine girdiniz mi?

.....

.....

.....

.....

3. Disiplin cezası sonrasında arkadaşlarınızın ve ailenizin size karşı yaklaşımları nasıl oldu. Tavırlarında bir değişiklik oldu mu, oldu ise ne yönde oldu?

.....
.....
.....
.....

4. Disiplin cezası almanıza sebep olan davranışla tekrardan karşılaşma durumunuz oluştu mu? Oluştı ise nasıl tepkiler verdiniz. Örnekler verebilir misiniz?

.....
.....
.....
.....

5. Disiplin cezası okul içerisinde ve dışında hangi kurallara uymanız gerektiği konusunda size kazanımları oldu mu, örnekler verebilir misiniz?

.....
.....
.....
.....

Ek 2. Anket Uygulama İzni

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029-44-E.6514988
Konu : Anket Uygulama İzni

21/04/2020

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nün 31/03/2020 tarih ve 5886 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ahmet SARIKAYA, danışmanı Doç. Dr. Funda NAYIR sorumluluğunda "Anadolu İmam Hatip Liselerinde Disiplin Cezası Almış Öğrenciler Üzerine İnceleme" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde yer alan anadolu imam hatip liselerinde öğrenim gören öğrencilere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2019/2020 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları, **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
21/04/2020
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

1-Anket Formları

Mehmet Akif Ersoy Mah. 29 Ekim Bulv. No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
Elektronik Ağ : <http://denizli.meb.gov.tr> -
E-posta: ab20@meb.gov.tr -Strateji Şubesi

Ayrıntılı Bilgi İçin :Sefa GELMİŞ - Şef
Hüseyin ERKOÇ - V.H.K.İ.
Telefon ::(0 258) 2342095
Belgegeçer ::(0 258) 2342099

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Ad Soyadı	Ahmet SARIKAYA
Doğum Yeri ve Tarihi	Dinar /1988
Uyruğu	T.C
İletişim Adresi	Mehmet Akif Ersoy Mahallesi Hüdayi Oral Caddesi 240/1 No:4 Merkezefendi DENİZLİ
E-mail Adresi	ahmetsarikaya158@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Yelalan Köyü İlkokulu, Şakir Ünver İlköğretim Okulu, Sermaye Piyasası İlköğretim Okulu, Yenicekent İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Denizli Anadolu İmam Hatip Lisesi
Lisans	Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yüksek Lisans	PAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans
Mesleki Deneyim	
2010-2012	Denizli, Kale Ya-Tu Otomotiv Hürriyet İlköğretim Okulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
2012-2013	Denizli, Akköy, Akköy İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
2013-2015	Denizli, Akköy, Akköy İmam Hatip Ortaokulu Müdür Yardımcısı
2015-2016	Denizli Barbaros Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Müdür Yardımcısı
2016-2019	Denizli Barbaros Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Müdür Başyardımcısı
2019	Denizli Güngör Aslan Anadolu Lisesi Okul Müdürü